

Cadran cultural

Periodic al Ansamblului Folcloric „Busuiocul“ din Bacău • Anul III • Nr. 2 (12) • Martie - aprilie 2020

Vrem Lumină, Doamne!

Luminează-mi calea, Doamne,
Bezna cruntă să dispară,
Primăveri să-mi faci din toamne
Și luminează-n suflet, iară.

Luminați la minte fie
Toți cârmuitorii lumii
Ce vor pace, armonie,
Pe ceilalți, te rog, adu-mi-i!

Curgă valuri de lumină
Și căldură de la soare
Peste-acei ce au o vină
Că nu-i România Mare.

Să privească spre hotare
Cum se-apropie de glie
Raza de lumină care
Ne-o uni o veșnicie.

Lăcomia să dispară
Dar și vechile imperii,
Liniștea s-ajungă-n țară
Prin *Lumina Învierii*.

Căci nu moștenim Pământul,
Când momentul o să vină
Ne-o lua pe toți Prea Sfântul
Unde-i veșnică lumină!

Vasile LARCO

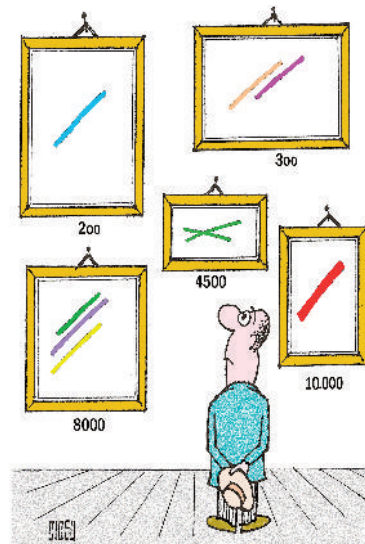
„Învieria lui Hristos este semnul biruinței iubirii Lui smerite asupra păcatului, asupra modului de existență egoist. Iubirea lui Hristos este mai tare decât moartea în înțelesul că El nu a răspuns la răutate cu răutate, la violență cu violență. Nu a răspuns la păcat cu păcat, ci a biruit păcatul prin sfințenie și s-a rugat chiar și pentru cei care L-au răstignit. Această iubire răstignită se arată biruitoare prin Înviere, de aceea Învieria lui Hristos ne arată că orice faptă săvârșită în lumea aceasta din iubire față de Dumnezeu și față de semenii, nu piere niciodată.“

PF DANIEL,
Patriarhul României

(Re)Învieria

Trăim o primăvară tristă și, în parte, urâtă. Clausturați în propriile locuințe de ordonanțele militare ce curg unele după altele, suntem în plus agresati de tot felul de vești alarmiste legate de arma biologică pe care inconștienții ce-și doresc cu ardoare înjumătățirea populației globului au lansat-o în eter, abia dacă mai observăm prin ochiul ferestrei că natura totuși învie și că, în pofida deselor schimbări climatice, ea își urmează cursul. Din păcate, veștile triste încep tot mai des să apară și, afectări sau nu de boala ce bântuie, unii dintre noi se sting înainte de vreme. Dacă ar fi să-i amintim doar pe scriitorii, în martie breasla i-a pierdut pe C. D. Zeletin, Radu Ifimovici, Iurii Pavlis, Arcadie Chirsbaum, Ion Urcan, Mihail Diaconescu, Paul Goma și Leonid Iacob, cărora le vom simți lipsa. Plângându-i, să ne gândim că la orizont se zărește totuși Lumina Învierii și că jertfa Mântuitorului pe Cruce a fost spre mântuirea noastră. Să fim, așadar, solidari cu semenii noștri în suferință, cu cei ce-i îngrijesc și, nu în ultimul rând, să ne rugăm ca Învieria Domnului să aducă și-o renaștere spirituală a neamului nostru. (CG)

Zâmbiți cu... CIOȘU

Sub cer cu cântece și flori

Continuând o frumoasă tradiție, Ansamblul Folcloric Profesionist „Busuicul“ al Consiliului Județean Bacău, în colaborare cu Colegiul Național de Artă „George Apostu“ din Bacău, și-a invitat duminică, 8 martie 2020, la Teatrul de Vară „Radu Beligan“, spectatorii săi fideli să vizioneze antrenantul spectacol „Sub cer cu cântece și flori“. Menită să celebreze Ziua Internațională a Femeii, noua provocare artistică a mult-laureatului colectiv băcăuan s-a înscris în suita manifestărilor de primăvară ce preced Sfintele Paști și, spre bucuria asistenței, a oferit un program atractiv, care, în viziunea realizatorului, a vrut și a reușit să ilustreze adevărul potrivit căruia, „mai regină decât floarea, doar femeia poate fi“. Alături de Orchestra și Formația de dansuri ale Ansamblului Folcloric „Busuicul“, pe scenă și-au etalat repertoriul și calitățile artistice grupurile vocale „Flori de câmp“ și „Năsturaș“, tinerile balerine ale Colegiul Național de Artă „George Apostu“, coordonate de profesoara Simona Baicu, balerina Andra Nicoleta Romașcanu, apreciatul trio vocal alcătuit din preoții Ionuț Avram, Ioan Ciobanu și Ciprian Ignat, actorul Viorel Baltag, soliștii vocali Georgiana Tănase, Ana Băcăuanu, Irina Sabău, Paula Florescu, Mihaela Farcaș, Florin Popa, Ștefan Alexandru Negru și Georgiana Păduraru, care a și prezentat spectacolul. În recital a mai evoluat, de asemenea, binecunoscuta artistă Loredana Streche, cea ce ne-a încântat atât cu vocea, cât și cu naiul. Regia artistică și coregrafia au aparținut coregrafului Petre Vlase, managerul Ansamblului, iar conducerea muzicală a revenit dirijorului Mihai Gherghelaș. (GCS)

Rituri de primăvară și sărbătoarea Sfințelor Paști

Zilele desemnate de biserica creștină pentru Sărbătoarea Sfințelor Paști au fost imaginate în toate ținuturile românești ca un moment de sfârșit și început de ciclu calendaristic, generând o trainică îmbinare de rituri precristine și cultice. Sărbătoarea creștină a Învierii Mântuitorului aducea cu ea – în repertoriul adulților și al copiilor – numeroase acte rituale, care se oficiau fie în Săptămâna Patimilor, premergătoare Duminicii Paștilor, fie în cea care urma, în Săptămâna Luminată.

Un ritual complex, atestat sub diverse forme, în toate provinciile românești, celebrate în ultima joi din Postul Paștilor, este cunoscut sub denumirea generică de „Joimari“, marcând revenirea morților printre cei vii. După o străveche credință, consemnată de Simion Florea Marian, „morții vin în fiecare an, în această zi, la vechile lor locuințe, unde așteaptă până la Moși sau Sărbătoarea Moșilor, adică până înainte de Rusalii, sau Duminica Mare, când se fac împărțeli de plecarea sufletelor, adică atunci când se dau colaci și oale de pomană și morții pleacă cu colacul și oala ce au căpătat-o”. Spiritele morților trebuie întâmpinate cu pomeni abundente (Moșii de Joimari) și cu ruguri aprinse (Focurile de Joimari) ca să le fie lumină și căldură.

„Joimari“ era nu numai un ritual funebru, ci și datina practică în ziua de Joia Mare, „termenul cel de pe urmă până când au femeile și cu deosebire fetele să-și toarcă lănețele și mai ales cânepa. Cele care nu și-au cusut cămașă nouă pentru Paște, sunt pedepsite de Joimariță“ (Simion Florea Marian). Reprezentare mitică, Joimarița, persoană deghizată în zdrențe, intra în case și pedepsea tinerele fete care n-au terminat de tors, ori de țesut tortul.

Circumscrie Sărbătorilor Sfințelor Paști, obiceiurile și credințele legate de ouăle încondeiate sau înroșite sunt nelimitate ca semnificație și varietate zonală. Emblemă a universului pentru epocile de început ale omenirii, oul, în special oul colorat adesea în roșu, a fost unul dintre simbolurile regenerării biologice, al fertilității. Cu semnificația străvechiului simbol precristin, ouăle roșii apar în câteva manifestări arhaice românești (de pildă, în

unele practici premaritale).

Imaginea arhetipală a oului a fost preluată ulterior de creștinism. Datina ouălor de Paști este pusă de biserica creștină în seama răstignirii, a sângelui vărsat de Iisus Hristos în timpul chinurilor, al răstignirii sale. Dacă la început ouăle se vopseau în galben (culoarea soarelui pe bolta cerului) și în roșu (culoarea discului solar la răsărit și apus), ulterior au fost decorate cu chipul lui Hristos, cu motive astrale, fitomorfe, zoomorfe sau antropomorfe.

Înroșitul și încondeiatul ouălor sunt meșteșuguri populare de un rafinement artistic remarcabil, care au datorita de a respecta un anumit scenariu ritual. Oul, care va fi colorat și împodobit, este ales la Miezul Păresimilor, este vopsit și încondeiat în Săptămâna Patimilor pentru a fi lovit și ucis (ciocnirea ouălor) de Paști.

Ca sărbătoarea de înlocuire a timpului vechi cu altul nou, Paștele era considerat un moment prielnic pentru reușita dorințelor și speranțelor într-un viitor apropiat sau mai îndepărtat. Vizitele ce le făceau cei mai mici la cei mari, în zilele Săptămânii Luminate (copiii la părinți, finii la nași, ginerii la socri etc.) nu erau altceva decât manifestări de îngăduință, de iertare a păcatelor, de toleranță.

Numeroase rituri ilustrate de străvechi credințe populare priveau felurile interdicții (lucrative sau alimentare), acte de purificare, de magie ori de acte de divinație. Oferim câteva exemple:

- De la Paști până la Înălțarea Domnului nu se meliță cânepa fiindcă ar fi păcat.
- Cu mătisoarele de Florii se ating vitele și copiii ca să crească și să înflorească asemenea lor.
- Cine doarme peste ziua în Joia Mare se îmbolnăvește ori rămâne leneș și netrebnic un an întreg.
- Femeia care vâruiește de Joia Mare stropește morții cu var.
- În Vinerea Mare se ocolește biserica de trei ori și se aduce acasă lumânare aprinsă. Dacă se stinge pe drum este semn rău. Cu ea aprinsă se înconjoară casa de trei ori și apoi se face cruce pe cei patru pereți ai casei ca să fie ferită de foc.
- Pasca se face rotundă după forma pe

care se zice că au avut-o scutecele lui Hristos. Dar se poate face și în patru colțuri, după cum i-a fost piatra pe mormânt.

- Ouăle colorate și neîncondeiate se numesc în Bucovina merișoare. De le dai de pomană, se fac mere pe ceea lume.
- Ouăle care nu-s frumos scrise, se zice că le-a scris numai să nu le cunoască găina.
- Cerând evreii lui Pilat să-l răstignească pe Iisus, au aruncat o ploaie de pietre asupra Domnului, care s-au prefăcut toate în ouă roșii.
- La Înviere oamenii merg îmbrăcați cu haine noi. Că se zice: Crăciunul-sătul, Paștele-fudul.
- Cei care ciocnesc ouă roșii se vor vedea pe lumea cealaltă. De aceea au să ciocnească unul cu altul cei care se iubesc.
- Așa s-au făcut ouăle roșii, de când au apucat oamenii a le face și tot așa s-or face și de acum înainte, iar când nu s-or mai face, atunci va fi sfârșitul lumii.
- Sunt locuri unde, în zorii zilei de Paști, feciorii și fetele merg la râu să se scalde, în timp ce se trag clopotele la biserică. În alte locuri, fetele spală limba clopotului în noaptea de înviere și cu apa aceea își clătesc fața ca să alerge după ele feciorii, cum aleargă oamenii la biserică, înainte să mănânci din oul roșu, să-l freci pe obraz, ca să fii, peste an, rumen.
- Ouăle roșii păstrate în casă apără de răutăți, de duhuri rele, de farmede și uneltiri diavolești.
- A fost odată un om și avea un ou. Omul a încuiat oul într-o ladă și altul, care știa, când s-a dus omul de acasă, a mers și i-a dat drumul. Și din acel ou s-a făcut soarele pe cer.
- Diavolul întrebă mereu două lucruri: de se mai scriu ouă pe pământ și de mai sunt colinde în sat. Când nu se vor mai scrie ouă și nu vor mai fi colinde, atunci el va apărea.
- „Când or fi Paștele?“ se întrebară apostolii. Iar Iisus Hristos le răspunse: „Când veți găsi pâine de grâu în traistele voastre“. Și plecând apostolii din casa gospodarului ce i-a ospătat au aflat în traiste pâine de grâu și I-au spus lui Iisus: „Bucurați-vă, căci acum sunt Paștele!“

Constantin DONEA

Tudor Ghideanu despre filosofia lui Eminescu (V)

Cum am văzut deja, convingerea profesorului Ghideanu este aceea că nimic nu pare întâmplător în construcția poetică-filosofică eminesciană. Îmbucurător este faptul că adevărul acestui gând începe să fie acceptat din ce în ce mai mult. Motiv hotărâtor pentru a deșira ghemul ideatic.

5. Despre constantă și raporturile constante

Ideea este că Eminescu, orientându-și creația către respectul identității, în mod firesc a simțit nevoia să-și întemeieze metafizica pe rezultatele cunoașterii științifice, să mediteze la legile naturii și la raporturile constante însoțitoare, precum și la legile vieții sociale. „Făcând distincția necesară dintre *metafizica implicită* a poeziei și prozei literare eminesciene, pe de o parte (care are legi, structuri și cadre de comprehensiune cu totul specifice), și *metafizica explicită*, pe de altă parte, vom putea vedea că, în ipostaza de creator în domeniul filosofiei, marele nostru poet urcă spre un alt fel de monism care este un *teritoriu al explicației*. Aceasta ne dă dreptul să afirmăm că interogația metafizică eminesciană are contururile unei tatonări de *fond* și de *fundament*. Mai simplu spus, Eminescu voia să afle un sens propriu absolutului – ca orice metafizician –, dar și ca un temei suficient opțiunilor sale istorice și politice, opțiuni care rămân *dominanta* vieții sale de creație spirituală” (T. Ghideanu, *Mihai Eminescu*, în „Istoria filosofiei românești”, ediția a II-a, vol. I, p. 582).

Exegețul se străduiește, cu îndreptățire, să ne semnaleze gândul că tatonările filosofice eminesciene nu se opresc doar la creația literară, ci sunt puternic extinse și asupra rezultatelor cunoașterii științifice. De aceea, „se poate afirma că *tema-princeps* a metafizicii schițate de Eminescu este: absolutul, invariata de fond a lumii, ceea

ce rămâne și revine pururi în existență, «ținerețea fără bătrânețe și viața fără de moarte», identitatea dintre posibilitate și realitate sub specia eternului, *constantă*” (*Idem*, p. 582). Folosind alte cuvinte, pentru a sublinia aceeași idee, profesorul Ghideanu adaugă: „Fără a fi nevoie să apelăm la o întreagă tradiție filosofică, din care, desigur, nu ar putea lipsi Parmenide, Pitagora, Aristotel sau Schelling, trebuie să vedem metafizica schițată de Eminescu mai curând în atingere cu acel spirit științific al sfârșitului de secol al XIX-lea, ce avea să conducă la stabilirea *marilor constante* ale fizicii” (*Idem*, p. 582).

Adevărul este că manuscrisele eminesciene oferă multiple dovezi pentru a ne lămuri că poetul-cugetător, bazându-se pe cercetările din știința modernă, căuta factorii de constantă în existență. Plecând de la această constatare, T. Ghideanu adaugă: „Nu întâmplător într-o filă a caietului manuscris 2266 stă scris: «Teoria ecuațiunii universale sau a raporturilor constante între finit și infinit», și nu întâmplător Eminescu schița, cu puțin înaintea bolii neiertătoare, un proiect de metafizică cu titlul semnificativ *Încercare de metafizică idealistă a raporturilor constante în mișcarea eternă*” (*Idem*, p. 582-583).

Observații interesante cu privire la rostul căutărilor eminesciene în domeniul cunoașterii științifice oferă și Mihai Ciurdariu, încă înainte de Tudor Ghideanu. În studiul său „Eminescu și gândirea filosofică”, publicat în Revista de filozofie, nr. 2 din 1964, Mihai Ciurdariu vorbește de preocuparea lui Eminescu de a concilia materialismul naturalist științific cu teoria apriorismului în cunoaștere. „Că aceasta era tendința fundamentală a spiritului său reiese și din felul propriu cum rezumă, în 1876, concepția lui

Kant după o prelegere a lui Vasile Pogor: «Deosebind lumea din afară de intelectul ce o reflectează – scrie Eminescu – Kant conchide că *în sine* lumea ne rămâne necunoscută și nu avem înaintea-ne decât rezultatul propriului aparat al cugetării; că creierul nostru e o oglindă care reflectează lumea într-un mod atât de propriu, încât nimeni nu este îndreptățit a judeca de la legile cugetării sale la legile care domnesc universul»” (M. Ciurdariu, *Eminescu și gândirea filosofică*, Revista de filozofie, nr. 2/ 1964). Pornind de la această poziție eminesciană, Mihai Ciurdariu derivă următoarea consecință: „După cum vedem, formulările poetului nu sunt lipsite de semnificație, arătând o oarecare îndepărtare de Kant: «lumea din afară» «intelectul ce o reflectează», «legile cugetării», «legile care domnesc universul». E vizibilă aici nu numai admiterea kantiană a unei realități exterioare, *în sine*, dar incognoscibilă, ci și o înțelegere proprie a lumii exterioare. De o parte mintea noastră cu legile ei, de cealaltă «legile care domnesc universul», pe care nu le-am putea cunoaște: «nimeni nu este îndreptățit a judeca de la legile cugetării sale la legile care domnesc universul». Și totuși, Eminescu își va lua acest drept. El va găsi problemei o rezolvare sui-generis în *Încercări de metafizică idealistă a raporturilor constante în mișcarea eternă* (Ms. 2255, f. 257, f. 350-433; Ms. 2306, f. 52. 55. 54), elaborată în preajma crizei spirituale (1883)” (Mihai Ciurdariu, *Eminescu și gândirea filosofică*, în vol. „Studii eminesciene”, Editura pentru literatură, București, 1965, p. 98-99).

Revenind, mai trebuie reținut faptul că Tudor Ghideanu, pornind de la asemenea explicații derivă următoarea consecință: „Este extrem de

Tudor Ghideanu despre filosofia lui Eminescu (V)

importantă, așadar, pentru înțelegerea cugetării filosofice și științifice a lui Eminescu *predominanța ideii de constantă*, a cărei frecvență și pondere argumentativă este integral simptomatice pentru opera însăși” (Mihai Eminescu, în „Istoria filosofiei românești”, p. 583). Și argumentarea exegetului continuă: „Componenta științifică a cugetării eminesciene este unul din elementele definitorii ale unei argumentări și întemeieri raționale în cadrul viziunii filosofice unitare asupra întregului univers natural, social și cultural spiritual” (Idem, p. 584).

Ajuns aici, cred că este momentul să subliniez faptul că abordarea care acceptă apropierea lui Eminescu și de cercetarea științifică nu este cu nimic exagerată. Oricum, atitudinea călinesciană, cu privire la această chestiune, nu mai este de actualitate. Meritul lui Tudor Ghideanu, precum și al altor eminescologi, rezultă din valorificarea manuscriselor poetului-cugetător, dintr-o altă perspectivă. Această nouă perspectivă, eliberată de exigențele purismului estetic, îl îndreptățește pe profesorul Ghideanu, comentând fragmentele din manuscrisele lui Eminescu, să afirme: „În astfel de idei se regăsesc poate ecouri și teme din Schelling sau Schopenhauer, dar sigur se află și acel filon de cugetare științifică contemporană lui în stare să conducă, nu peste multă vreme, la marile descoperiri teoretice ale lui Max Planck (constanta minimei acțiuni), Einstein (principiul relativității și principiul constanței vitezei luminii, constanta gravitațională), Heisenberg (constanta spațială) etc.” (Idem, p. 583).

Mai trebuie amintită aici și consecvența cu care eminescologul Theodor Codreanu pledează pentru ideea afinității dintre Eminescu și Einstein. Venind în întâmpinarea atitudinii lui Al. Piru, de respingere a acestei afinități, autorul cunoscutei lucrări *Eminescu – dialectica stilului* notează: „Deci să judece afinitățile dintre Emi-

nescu și Einstein (ca problemă a revoluției științifice moderne), în primul rând, savanții, dublați de o gândire filosofică. Nu se va supăra, cred, Al. Piru dacă îi vom spune că nicăieri, până azi – cel puțin n-a dovedit că și-a creat competențe în sfera științelor moderne. În schimb, s-au exprimat în favoarea apropierei lui Eminescu de Einstein și de gândirea secolului nostru savanți, matematicieni, filosofi precum Octav Onicescu, C. Noica, Aurel Avramescu, Solomon Marcus, Al. Dorobanțu, Mihai Drăgănescu etc.” (Th. Codreanu, *Controverse eminesciene*, Editura Viitorul românesc, 2000, p. 82).

Dar cum trebuie să înțelegem această deschidere a poetului cugetător către problematica științifică. Profesorul Ghideanu are grijă și ne previne: „Eminescu nu trebuie, desigur, să fie considerat, pentru aceasta, un om de știință, ci deopotrivă un filosof și poet pentru care cultura autentică are, ca pilon, și forma gândului științific” (Mihai Eminescu, în *Istoria filosofiei românești*, p. 584). Mai mult: „Apelul lui Eminescu la domeniul științelor era străbătut de finalitatea formulării unor generalizări filosofice, iar pe de altă parte, ridicarea unor idei în planul metafizicii era continuată și împlinită, cel mai adesea, în câmpul concret al socialului uman și, mai deplin, în cel al istoriei naționale” (Idem, p. 584).

6. Despre materie și despre formele ei

Suntem mai departe în universul ideatic sugerat în proza *Archaeus*. Într-un fel de recapitulare a pașilor parcurși, Tudor Ghideanu notează: „Ontologia posibilului și realului, a potenței și a arcului, genial elaborată în proza *Archaeus* – unde s-au putut vedea teme esențiale precum cele ale: identității, ipseității (Selbstheit), Constanței, «Jignirii» archaeusului (care este o Kehre, o răsturnare a principiilor în sensul lui Schelling) etc. – această ontologie vi-

guroasă, omologic aristotelică, își dobândește suportul explicativ în chip distinct, particular, în polaritatea dintre materie și formă, concret la Eminescu, dintre materie (Unu – potențial, virtual) și forme (Multiplu – act, real)” T. Ghideanu, *Filosofia lui Eminescu*, p. 54).

Concret, În ce constă originalitatea lui Eminescu? La această întrebare, exegetul răspunde astfel: „Cu încărcătura conceptuală cea mai profundă și fecundă, care a existat în vechime – cea platonician-aristotelică – Eminescu gândea în chip propriu, într-o metafizică a sa, care nu ar fi trebuit să se împlinească doar în lucrarea proiectată, cu titlul semnificativ: *Încercare de metafizică idealistă a raporturilor constante în mișcarea eternă*, ci poate că și mai fecund, în lucrarea *Despre nemurirea sufletului și a formei individuale*, cum ne obligă să credem ms 2255, dar și mss 2287, 2283, 2275B, 2258, 2292 etc.” (Idem, p. 54). Mai clar spus: „Eminescu leagă într-o dialectică specifică forma individuală și nemurirea sufletului, situându-se mereu, în chip constant, pe terenul propriu al ontologiei, netransgresându-l niciodată către alte spații aparent înrudite, teosofice, transraționale” (Idem, p. 54).

Referindu-se la această încercare eminesciană, Aurelia Rusu notează: „Cum, «ceea ce e etern nu e esențial pentru om», Eminescu încorporează nemurirea sufletului în prezența vie, imperisabilă a formei individuale, prin care întoarcerea ciclică la viață – în anumite concepții fizice, filosofice atomiste și stoice cu precădere – dă orizont nemărginit viziunii și artei sale poetice” (Aurelia Rusu, *Eminescu – ipoteza atomilor*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2013, p. 7). Urmează să aflăm care sunt argumentele lui Eminescu, în sprijinul teoriei sale.

Ștefan MUNTEANU

Un poet adevărat

Nu mi l-am putut imagina niciodată ca pe un longeviv, prin modul în care și-a trăit viața sa biologică, neavînd nici o șansă. Născut pe 4 octombrie 1937 și încheindu-și socotelile cu această viață în 1996, **Ioanid Romanescu** (a fost poet, numai poet) – poet prolific – publicînd în trei decenii peste 20 de volume de versuri. Dar acest „amestec orgolios de încredere și dezolare”, cum preciza Marian Popa în „Dicționarul de literatură română contemporană” (1977), nu avea șansele unei longevități fără accidente grave. Într-un poem al său, Ioanid Romanescu (pe numele său real Valentin Tudose) a preluat de la pictorul Cézanne o expresie memorabilă: „Eu sunt un jalon, alții vor veni după mine.”, poetul considerînd că „poezia e un drum pe care vor veni alții”. Așa explică el faptul că a fost poet și nimic altceva, de la începutul și pînă la sfîrșitul vieții sale. Între 1965-1969 a fost corector la revista *Ateneu* din Bacău, perioadă în care ne-am apropiat, el fiind primul cenzor al poeziei pe care o scriam atunci, debutîndu-mă în revista *Ateneu* nr. 3 (44), anul V, p. 5, cu poeziile *Acasă* și *Primiți Steaua*, iar în numărul 8 (49), din luna august 1968, cu poezia *Îngeră*. Prin 1969 devenisem prieten, căpătîndu-i încrederea, petrecînd revelionul în apartamentul său din Cornișa Bistriței din Bacău, eu fiind în acel moment proaspăt căsătorit. Am rămas prietenii apropiați pînă la sfîrșitul vieții sale din anul 1996, reușind să-l prind în viață cu prima și singura monografie (pînă acum, care i-a fost dedicată: *Ioanid Romanescu în apărarea poeziei*, apărută la Ed. Apolonia, 1997. Poetul Ioanid Romanescu m-a salvat de la două dezastre: eram amenințat să fac 2 luni de pușcărie pentru că

mersesem gratis pe tren în pelerinajul meu spre București în căutarea destinului, iar după asta m-a ajutat să-mi continui (să-mi reiau de fapt) studiile la Facultatea de filologie din Iași, după întreruperea lor datorită abandonării Institutului Pedagogic din Bacău. M-am înscris grație lui la f. f. (I. Pedagogic Iași) deoarece, între timp mă amenința încorporarea, efectuarea stagiului militar obligatoriu, dacă nu voi duce la comisariatul din Bacău adevărul din care să reiasă că sunt student. În momentele decisive ale vieții mele, cele de cumpănă, Ioanid Romanescu a fost omul care m-a salvat, nu degeaba spunîndu-se că prietenul la nevoie se cunoaște. El a fost unul dintre acei care și-au dedicat viața numai poeziei, considerîndu-se un inspirat și devotat al ei în totalitate, un obsedat al perfecționării operei sale poetice, luptînd din răsputeri pentru recunoașterea valorii ei. A fost un neliniștit temperat, un sarcastic cu răbufniri controlate, retras deseori într-un fel de muțism aproape material, ca și al materiei pe care o contempla și căreia îi asculta „marele plîns” la fel ca Bacovia, uimindu-l colosalele dimensiuni apocaliptice, urieșenia cosmicității materiei, precum aceea a stelei *Antares*, de exemplu, considerîndu-se „*Poet al uriașilor*”, acesta fiind și titlul unui volum de poeme din 1973. Avea conștiința și responsabilitatea actului creator, fiind poet din vocație de la mama lui, cum se spune, fără să beneficieze în timpul vieții de cel mai bun coridor de vizibilitate, integrîndu-se în marea grupare a șaizeciștilor, în fruntea căreia se afla Nichita Stănescu, cel care avea o vizibilitate maximă, datorită ecourilor și impactului major al poeziilor sale, atît în plan național, cît și în cel internațional.

În „*Scriitori români de azi*” Ed. Cartea Românească, 1984, vol. III, criticul Eugen Simion remarcă faptul că „Imaginația lui Ioanid Romanescu este inepuizabilă în a inventa noi dovezi în favoarea poeziei ca valoare supremă în ierarhia bunurilor spirituale; Poezia și mai cu seamă marele visător, poetul” (p. 247), precizînd că el „este un autor remarcabil, clar și personal, foarte loial față de ideea că prin vocea creatorului se exprimă vocea universului întreg”. (p. 255). A fost unul dintre cei mai mari cultivați și pasionați poeți pe care i-am cunoscut. De la el am învățat că „poezia se învață nu-mai dacă te-ai născut poet”. Restul e maculatură. Odată ce ți-ai descoperit talentul, cu care te-ai născut, trebuie să i te supui necondiționat, să-l cultivi, hrănindu-l prin lecturi și extinderea cunoașterii. Avea un stil de lucru apropiat de al lui Cézanne, care-și urmărea motivul unui tablou chiar și 10 ani. La Ioanid Romanescu este cazul motivului „trandafirului sălbatic” (apărîndu-se cu spinii). O transfigurare de fapt a poetului, cel care-și apără astfel florile poeziei sale. Pentru poezii de o asemenea factură, poezia e consolarea și justificarea lor existențială, acea stare de forță și fragilitate. Poetul credea în „*Energia visului*”, afirmînd în volumul cu același titlu că „visul e cea mai puternică energie / pe cît de valoroasă pe atît de la îndemîna oricui - / și nu mint, căci dovezile sunt multe, / căci fiecare se lovește mai întîi / de ceea ce împiedică visul, ca de pragul de sus”. Acest motiv al visului avea să-l urmărească în permanență, toată viața, de la el rămînînd acel vers emblematic: „Trăiască poezia și marii visători!”. Pentru Ioanid Romanescu poezia a fost o formă de

Un poet adevărat

existență, el apărînd de fapt dreptul oricărui om la vis și poezie, adică la autonomia existenței sale unice. S-a definit ca om social numai prin intermediul poeziei, consacîndu-se ei și numai ei. A supraviețuit spiritului prin toată poezia sa, fiindu-i într-un fel o jertfă conștientă. Pentru poezie și-a sacrificat familia, sănătatea și alte avantaje sociale posibile. A fost în substanța lui intimă un vizionar, căutînd să fie întotdeauna el însuși și nu altcineva, scriind deseori în transă, unele poeme avînd aspectul unui vîrtej de cuvinte, unul dintre volumele publicate avînd titlul *Orpheus*. Volumele sale de poezii erau minuțios organizate și construite arhitectonic, Ioanid Romanescu avînd un program propriu de abordare a temei sale predilecte - poetul și poezia. A lăsat în urma sa cîteva realizări majore, dovadă a faptului că au fost reținute în istoriile unor critici literari veritabili (Marian Popa, Eugen Simion, ș.a.). Pentru el poezia a fost reazemul și forța vieții sale, devenindu-i desfătare, justificare a unei vocații, mîngîiere și maximă iubire. Senzualitatea poeziei sale și muzicalitate versurilor sale amintesc de faptul că Ioanid Romanescu avea mari afinități muzicale – cînta la pian, trompetă și acordeon. Poezia sa se adresează cu precădere auzului și văzului nostru, multe versuri avînd o încărcătură spirituală apreciabilă. Poemele sale aflate în manuscris pot trage atenția oricărui lector iubitor de poezie prin grafia lor neruoasă (o capodoperă pe care o posed, fiind intitulată „*Pe sîrmă*”), dar și prin ideile exprimate ca și prin tematica inclusă. Nu putem neglija sintaxa, structura geometrică a cărților sale și tonul lor imperativ. Din poemul „*Cu ochii voștri*” de exemplu, aflăm

adevărul existențial că „poetul este una cu cîntecul său (cu poezia sa): „timpul meu cuprinde și libertatea mea / pentru cîntec nu-mi aștept rîndul într-o altă viață // iată de ce / - înainte ca epocile următoare să mă asculte - / mă apropii recunoscător față de voi / și încă o dată rușinat că nu am putut să vă dăruiesc // decît poezii / vă implor: să nu lăsați pe nimeni, niciodată, / să vorbească despre mine ca despre un martir / nu te invidiez, pasăre înstelînd în zbor - / tu cînți pentru că exiști înșă eu viața o datorez cîntecului”. Într-adevăr, poetul Ioanid Romanescu nu a fost un martir în domeniul liricii – dar un scut al poeziei și poetului e clar că a fost. Imaginea poetului Ioanid Romanescu e foarte bine reprezentată în „*Istoria literaturii române*” a lui Marian Popa (2001, vol. II, p.505-508): „Ioanid Romanescu de la egotismul pentru toți la hieroglifa gnomică” sau „ironic de clasă, înainte ca modul să fi ajuns un bun comun – la optzeciști”, un „vitalist gata să se dedice unei cauze care să-l consume”. În concluzie se consemnează că poetul, autorul „*Singurătății în doi*”, a fost „un boem al infinitului, printre oameni – pînă în luna martie 1996”. Am avut o prietenie de 50 de ani cu Ioanid Romanescu,

timp în care am avut relații de stimă, de la el învățînd lecția stimei, a respectului față de confrăți și semeni. El nu vorbea de rău pe nimeni. Avea codul genetic articulat poetic, fiind unul dintre poeții responsabili față de vocația harului său, unul dintre cei foarte puțini. Motivul amînării („*a doua zi*”) este caracteristic numai poeziei lui Ioanid Romanescu, el reflectînd și specificul unei epoci zisă „*de aur*”, care promitea tuturor „*viitorul luminos*”, care era de fapt un prezent amînat, cu nevoile vitale amînate. Asta a fost miza poeziei sale. Fără a figura în topul marilor români, ceea ce ar fi fost prea mult, îl putem totuși include în schimb într-un top al poezilor cu operă, cei cu adevărat autentici, fără compromisuri majore și jumătăți de măsură. Reproduc în încheiere poemul ascultat în ultima noapte de priveghi de la cîpătiul poetului Ioanid Romanescu, dintr-o noapte a lunii martie 1996, într-un Iași peste care se așternuse un strat de zăpadă proaspătă, contrastînd cu vocea sa guturală și muzica funebră care-l însoțea.

Un „adio” spus acestei lumi

Noapte bună, fantome! Noapte bună,
Lumii altor vieți, memoriei fidele
Trecutului continuu, al formelor finite!
Noapte bună și absenței mele!

Noapte bună risipei, norocului,
Tuturor celor întîmplătoare!
Noapte bună visului și Noapții înșeși
Noapte bună și ție uitare!

Noapte bună tristelor enclave
Somnului de piatră lîngă piatră!
Noapte bună cerului sub care
În van se-nchină sieși ființa egolatră!

Vasile BARDAN

George Sterian - 160

N. 19 aprilie 1860, în Iași – m. 19 aprilie 1936, la Bacău. **Arhitect.** Fiul Eulaliei și al lui Petru Sterian. Își începe studiile gimnaziale și liceale în orașul natal, după care se înscrie la Școala de Arte Frumoase din Paris, devenind diplomat al acesteia în 1885. Interesat de cercetarea monumentelor istorice, călătorește, timp de doi ani, pentru specializare în Franța și Italia. În 1887 se întoarce în țară și își dedică primii ani de arhitect realizării importantelor releveuri ale bisericilor Sfântul Neculai (Iași), Stavropoleos (București), Domnească (Curtea de Argeș), Sfântul Dumitru (Craiova), Sfântul Ioan (Piatra Neamț), Mănăstirii Neamț și ctitoriei lui Ștefan cel Mare de la Dorohoi. Concluziile rezultate în urma acestei laborioase munci le-a transpus într-un documentat studiu asupra felului cum trebuie restaurate monumentele din România, publicat în 1889, și, un an mai târziu, într-un alt studiu, foarte critic, despre restaurările lui Leconte de Nouy la Biserica Episcopală Curtea de Argeș și la Biserica „Trei Ierarhi” din Iași. O primă recunoaștere a meritelor sale vine în 1892, când este ales membru al Comitetului Teatral și al Comisiei Monumentelor Publice de pe lângă Ministerul Culturii și Instrucțiunii Publice, calitate în care militează pentru păstrarea patrimoniului artistic și pentru o artă cu specific național. Ales deputat de Bacău în 1893, este însărcinat de amintitul minister să studieze în străinătate stabilimentele de instrucțiune publică, muzeele, teatrele și școlile de arte decorative. Își valorifică și de această dată observațiile într-o suită de articole publicate în presa vremii, precum și în cadrul Comisiunii Tehnice a Monumentelor Istorice de pe lângă Ministerul Instrucțiunii Publice, al cărei membru devine în 1896, ori în comisiile pentru revizuirea legilor, regulamentelor și dispozițiilor referitoare la teatru, conservatoarele de muzică, declamații și școlile de belle-arte, în care a fost numit un an mai târziu. În 1898 este numit, de asemenea, în Comisiunea centrală consultativă pentru participarea României la Expoziția Universală de la Paris, unde va parti-

cipa apoi, în calitate de comisar delegat al Guvernului român. La rândul lor, colegii de breaslă îl aleg, în 1901, vicepreședinte al Societății Arhitecților din România, iar Ministerul Instrucțiunii Publice îi oferă șansa, în 1902, să-și valorifice temeinicile sale cunoștințe și bogata experiență, autorizându-l să facă un curs liber și gratuit de arhitectură la Facultatea din Iași și să înființeze, la Liceul Internat, la Externatul secundar de fete și la Școala Tehnică de Arte și Meserii din Iași, un curs de desen normal superior și un curs gratuit de artă decorativă la școlile de arte și meserii. Reușitele sale pe tărâm didactic au fost confirmate de numirea, în 1904, ca profesor de artă decorativă la Școala de Belle-arte din București, post pe care-l va ocupa până în 1911, când a demisionat. A revenit la catedră pe același post, peste trei ani, dar numai până în 1915, când se decide să renunțe definitiv la profesorat, însă nu și la învățământ, pentru că a fost însărcinat de oficialitățile vremii să întocmească o broșură cu instrucțiuni pentru maștrii de desen din școlile secundare, normale și seminarii. După ce, în 1905, devine inspector general al Artelor și Clădirilor, funcție ce o va ocupa până în 1907, în 1906 e numit atât director al Secției de Artă Națională și Decorativă de pe lângă Școala de Arte Frumoase București, cât și administrator al Casei Artelor. În același an fondează revista **Arhitectura**, în paginile căreia își va publica multe din ideile și contribuțiile sale în domeniu. Răspunzând solicitărilor, în 1908 întocmește un proiect de regulament cadru pentru administrarea interioară a școlilor de arte frumoase, iar în 1909, o pedagogie a acestor școli. Tot atunci înființează Școala de Artă Decorativă „Domnița Maria” din Capitală și, ca delegat al Ministerului Instrucțiunii Publice efectuează un lung șir de vizite și cercetări în toate localitățile din țară în care existau obiective de artă de orice natură. În plin război mondial revine la Paris, de data aceasta pentru a organiza diverse expoziții de artă românească și a-și reîmprospăta cunoștințele cu noutățile de ultimă oră din ar-

hitectura europeană. Numit, în 1920, consilier tehnic pentru materialele de construcție și obiectele de artă pe lângă Comisiunea de reparațiuni a daunelor de război, se implică în efortul de refacere a țării, oferind nu de puține ori soluții ingenioase. Grație acestora, Primăria Bacău îl încadrează ca arhitectșef, calitate în care va lucra până în 1932. În toate aceste decenii jertfite pe altarul arhitecturii naționale, pe lângă atribuțiile de care s-a achitat cu seriozitate și competență a avut numeroase realizări profesionale, printre lucrările principale ce poartă amprenta gândirii sale numărându-se restaurarea Bisericii Cuțitul de Argint din București (1894); proiectul Cazinoului și Hotelului Epitropiei „Sfântul Spiridon” Iași de la Slănic Moldova (1894); restaurarea Teatrului Național (1895) și a Bisericii Bucur (1905-1907) din Capitală; proiectul Casei românești la Expoziția Internațională de la Petit Palais Paris (1917); restaurarea Mănăstirii Cașin și a Bisericii Precista din Bacău (1920-1925); Planul de sistematizare a orașului Târgu Mureș (1925); proiectele Ateneului cultural și a propriei case din Bacău (1926-1932) ș.a. Multe din schițele acestora, din articolele publicate, din numerele revistei pe care a fondat-o, din bogata arhivă foto ce surprinde clădirile și obiectivele reparate ori proiectate, din desenele și schițele realizate peste tot pe unde a colindat, din facsimilele după corespondența purtată cu oficialitățile vremii, din planurile de sistematizare etc. au fost reunite, la începutul lui martie 1996, într-o amplă expoziție vernisată la Galeriile *Arta* din Bacău Ea a prefațat lucrările simpozionului „Arhitectura și tranziția” și prima ediție a Colocviilor de arhitectură „George Sterian”, care au omagiat și împlinirea celor șase decenii de la dispariția polyvalentului arhitect, urbanist, decorator, restaurator și publicist, unul din cei mai valoroși pe care i-a dat România. Membru fondator al Societății Arhitecților (26 februarie 1895) și vicepreședinte al acesteia, el va rămâne totdeauna un model de care tinerii arhitecți ar trebui să țină seama. ►

Petre Cancel - 130

N. 7 martie 1890, în Bacău - m. 29 noiembrie 1947, la București. **Profesor universitar, lingvist.** Copilărește în urbea natală, unde urmează ciclul primar și gimnazial, continuându-și studiile la Liceul „Principele Ferdinand” și, după obținerea bacalauratului, în 1909, la Facultatea de Litere și Filozofie a Universității din București (1909-1912). Aici studiază, sub îndrumarea profesorilor Ioan Bogdan și Dimitrie Onciul, filologia română și slavă, numărându-se printre studenții străluciți ai acestora. La recomandarea marelui slavist, își continuă studiile de slavistică la Universitățile din Belgrad, Sofia, Viena, Zagreb și Praga (1913-1919), la aceasta din urmă susținându-și doctoratul în filologie slavă (1919). Începuse să publice încă din țară, istoricul D. Onciul înlesnindu-i cu sfaturile sale tipărirea lucrării *Data epistolei lui Uzum-Hasan către Ștefan cel Mare și misiunea lui Isak-beg; parte din relațiile lui Ștefan cel Mare cu Roma, Veneția și Genoa* (1912), urmată peste un an de *Păstoritul la poporul român. Precizări etnografico-istorice cu prilejul apariției studiului D. O. Densușianu „Păstoritul la popoarele romanice”* (București, 1913). La revenirea în țară e numit profesor suplinitor la Catedra de limbi slave a Universității din Capitală (1920), iar după moartea profesorului său, Ioan Bogdan, în 1923, devine profesor titular. Efectuează cercetări în domeniul lingvisticii slave și al filologiei slavo-române, studiind totodată folclorul și literatura țărilor slave și, cu precădere, creația populară din Serbia și Croația. Colaborează la revistele **Convorbiri literare**, **Drum drept**, **Familia noastră**, **Revue des études slaves**, **Unirea**, **Universul** ș.a., publicând o parte din rodul cercetării sale în domeniul slavisticii. Unele lucrări au fost reunite apoi și în volum, cum ar fi studiile *Asupra temelor slave vechi bisericești în -u și asupra nașterii slaviculturii y* (București, 1920), *Contribuții originale privind filozofia slavo-română (Despre „rumân” și*

despre unele probleme lexicale vechi slavo-române, idem, 1921), *Termeni slavi de plug în daco-română* (idem, 1921), *Apropos de l'origine des „bulgaristice”* (idem, 1921), *Originea poeziei populare. Precizuni, distincțiuni* (Editura Casa Școalelor, București, 1922), *Curs de istoria românilor* (București, 1925), *Curs de literatură sârbă*, vol. I, *În Bosnia* (idem, 1932-1933), *Curs de istoria literaturii croate* (idem, 1934), *Curs de istoria literaturii sud-slave* (idem, 1936-1937), *Introducere în filologia și lingvistica slavo-română* (idem, 1938), *Istoria literaturii iugoslave. 1750-1820* (idem, 1938), *Curs de istoria literaturii croate în sec. XVI-XVII* (idem, 1943), *Istoria literaturii ruse. Din istoria literaturii sârbe* (îngrijitor, Pandelescu Olteanu; idem,

1945). Un alt studiu, *Când au împrumutat românii alfabetul chirilic*, a fost inclus în volumul *Lui Nicolae Iorga, omagiu* (Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1921), editat cu prilejul împlinirii de către savant a primei jumătăți de veac din zbuciumata sa existență. Dintre numeroasele sale traduceri nu a publicat în volum decât *Despre bolșevism* de T. G. Masaryk (București, 1923). „Fire vioaie și veselă”, cum îl vedea academicianul Iuliu Nițulescu, s-a numărat printre cei dintâi membri ai Academiei Bărlădene, lăsând în urmă o operă importantă și rămânând în conștiința contemporanilor ca un slavist eminent, a „doua flacăra a filologiei românești în epoca de aur, stinsă prea dureros și prea devreme” (Vasile Bogrea).

Volbură Poiană-Năsturaș - 130

Este pseudonimul lui Constantin I. Năsturaș, n. 13 martie 1890, în comuna Galbeni, județul Roman (azi, Bacău) - m. 5 octombrie 1972, la Arad. **Ofițer, profesor, poet, prozator, publicist.** Este al unsprezecelea copil dintre cei doisprezece ai familiei Elena, prezbiteră, și Ioan Năsturaș, preot. Copilărește în frumoasa așezare de pe Valea Siretului, în care vor mai vedea lumina zilei, între alții, scriitorul Mihail Straje, matematicianul Vasile V. Chiriac, actorii Radu Beligan și Geo Popa, începându-și studiile la Școala Primară din satul natal și continuându-le la Poieni și la Iași, unde va fi elev, între 1904 și 1911, al Seminarului „Veniamin Costache”. Spre dezamăgirea tatălui, va abandona calea preoției, după absolvire optând pentru o carieră militară, mult mai bine retribuită. Urmează cursurile Școlii Militare de Infanterie din București (1911-1913), ca tânăr ofițer primind botezul focului în campania din Bulgaria (1913) și, apoi, călîndu-se, în luptele de la Mărăști și Mărășești (1917). Rănit în confruntările de la Brâniștari, județul Giurgiu, și făcut prizonier, e dat dispărut pentru o perioadă

și considerat mort, deplâns fiind de Nicolae Iorga, în **Neamul românesc**, cel care îl debutase ca poet, pe 15 aprilie 1907, în **Floarea Darurilor**, cu poezia *Fratelui Gheorghe*. Revine însă pe front, sfârșitul Primului Război Mondial găsindu-l sub comanda generalului Traian Moșoiu, în Transilvania, unde, în urma Marii Uniri, se înființase, pe 1 aprilie 1919, la Sibiu, Regimentul 4 Grăniceri (din noiembrie 1934, Regimentul 4 Grăniceri de Gardă „Horea” Deva) și Comandamentul Brigăzii 2 Grăniceri. Cariera sa militară, desfășurată în garnizoanele Sibiu, Deva, Oradea, Chișinău, Lugoj, Timișoara și Arad, cunoaște o evoluție continuă, avansând până la gradul de colonel (1939). În această perioadă funcționează ca director de studii la Școala de Ofițeri de la Sibiu, Școala de Maiori de la Sfântu Gheorghe și Liceul Militar „Principele Ferdinand” din Chișinău, în zilele tulburi ale celei de a doua mari conflagrații mondiale fiind, pentru o vreme, și prefect în Transnistria (1941-1943), în această calitate reușind să evite deportarea peste Bug a 70000 de evrei și să-i

scape, astfel, de la moarte. După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, această atitudine îi va aduce salvarea de la detenție, fiind unicul prefect transnistrean care a beneficiat de achitare în procesele intentate de comuniști. Iubitor de glie și de neam, liberal prin gândire și prin faptă – în 1946 încă făcea parte, ca „scriitor și colonel“, din Comitetul Organizației Partidului Național Popular a județului Timiș-Torontal –, a desfășurat în paralel și o bogată activitate scriitoricească, publicând intens în presa vremii și încredințând editurilor mai multe volume de poezie și proză. A colaborat, astfel, la revistele **Catedra**, **Cele trei Crișuri** (unde a fost și secretar de redacție), **Cosânzeana**, **Cuget clar** (Noul „Sămănător“), **Dacia Traiană**, **Dascălul poporului**, **Drapelul**, **Drum drept**, **Evoluția**, **Familia**, **Făt-Frumos**, **Flacăra**, **Flacăra roșie**, **Foaia interesantă**, **Glasul moșilor**, **Lucafărul**, **Neamul românesc literar**, **Orizont**, **Patria**, **Păstorul Tutovei**, **Ramuri**, **Românul**, **Săgetătorul**, **Sămănătorul**, **Scrisul bănățean**, **Societatea de mâine**, **Solia dreptății**, **Transilvania**, **Tribuna nouă**, **Țara Noastră**, **Unirea**, **Universul literar**, **Viața literară**, **Viața românească** ș.a., după trecerea la cele veșnice mai apărându-i versuri în **Academia Bărlădeană** și **Dacia literară**. Editorial a debutat în 1912, sub numele său, cu volumul de poezie **Spre viață** (Tipografia Românească, București), prefațat de Nicolae Iorga, care i-a urmărit și stimulat evoluția, incluzându-l peste două decenii, în categoria „noii poeți tradiționaliști“, în *Istoria literaturii românești contemporane* (vol. II, Editura Adevărul, București, 1934). Poetul-tribun a încredințat apoi tiparului, cu pseudonimul ce l-a consacrat, volumele **Glasul brazdelor** (Editura Societății Culturale „Miron Costin“, Roman, 1914), editat „În folosul înălțării unui monument celor căzuți în Bulgaria 1913, din regimentul Roman No. 14“, **Domnița Bistriței** (Tipografia George Matheiu, Bistrița, 1918), **În noaptea Paștilor** (Editura Tipografiei Archidiecezane, Sibiu,

1920), **Din copilărie** (Editura Librăriei Săteanului, Săliște, 1921), **Noaptea învierii**, **Feerie în versuri** (Sibiu, 1921), **Luna'n prag** (Tipografia A. Mirach, Deva, 1923), **Ramuri altoite**, (București, 1923), **Regina Maria** (Deva, 1923, ediția a II-a, Cleveland, 1926), **Cosașii** (Editura Libertatea, Orăștie, 1924), **Aurul Patriei: poezii patriotice** (Editura Tipografiei Cele Trei Crișuri, Oradea-Mare, 1925), **Fata din Ardeal, poem național, în versuri, în 3 acte** (Editura Librăriei Diecezane, Arad, 1926), **Galbenii: poezii** (Tipografia și Librăria Românească, Oradea, 1926), **Toamna** (Editura G. Ienci, Arad, 1929), **Patria** (București, 1931), **Grâu bun** (Editura Viața Nouă, Craiova, 1932), **Pâne pentru suflet** (Timișoara, 1932, ediția a II-a, București, 1934), **Fântâni cu Lună** (Tipografia Cartea Românească, Timișoara, 1936), **Pământ românesc**, (Iași, 1939), **Basarabia** (Chișinău, 1940), **Țara noastră (1910-1940)** (Timișoara, 1940), **Hotarele** (idem, 1941), precum și antologiile **Cântă cucu dragostea** și **Versuri alese** (acesta, sub girul redacției revistei **Lucafărul**). Urmare a inițiativei sale controversate din august 1930, când îl anunța pe secretarul regelui, Constantin Dumitrescu, că a instituit un premiu pentru poezii dedicate Restaurării și încoronării lui Carol al II-lea, în 1931 a apărut, la Timișoara, volumul **Regele**, semnat în colaborare cu C. Pavelescu, G. Gregorian și M. Dem. Radulescu. În tandem cu Z. Sandu, în 1920 a cules și întocmit, de asemenea,

volumul **Doinele generalului Moșoiu**, apărut în același an, la Sibiu. La acestea se adaugă volumele de proză **Lumină nouă** (Sibiu, 1920), **Ion Burduf** (Arad, 1925) și romanul cu caracter autobiografic **Din stejar, stejar răsare** (Editura Librăriei Pavel Suru, București, 1935), ce are în prim plan „urmările Primului Război Mondial în existența simplă și lipsită de spectaculos a unei familii de țărani olteni harnici și respectați, puși de autor în situația neverosimilă de a se transforma peste noapte în personaje eroice, cu discurs mobilizator“. Foarte activ în viața scriitoricească, a organizat conferințe și șezători literare, a inițiat Expoziția de Cărți Românești din Timișoara (1933), a participat la întrunirile Cenaclului „Altarul Cărții“, prima mișcare literară din Banat, și a contribuit, alături de Aurel Cosma, Ioachim Miloia, Traian Topliceanu, Constantin Miu-Lerca, Dorian Grozdan, Ion Stoia-Udrea, Nicolae Ivan, Grigore Popiți, Livius Jurchescu, Aurel Contrea, Dimitrie Fara, Pompiliu Șerbescu, la înființarea Societății Scriitorilor Români din Banat (1934), al cărei prim președinte a devenit. Prin desființarea, în octombrie 1944 a Regimentului 4 Grăniceri de Gardă „Horea“, începând din 1945 se stabilește la Arad, unde continuă să scrie și să publice, activând în Cercul Literar „Alexandru Sahia“ și în Cenaclul „Lucian Blaga“ și sprijinind cu experiența sa tinerii scriitori. Antologat de Petru Homoceanul în volumul **Poezii de la Sămănătorul** (Editura Minerva, București, 1978), prolificul autor „exaltând glasul brazdelor“, cum remarca istoricul și criticul literar Constantin Ciopraga, a rămas un anonim pentru băcăuani, până și foștii consăteni neincluzându-l printre personalitățile locului. Compozitorul Nicolae Brânzeu, concitadinul său arădean, în schimb, a compus o corală pentru mezzosoprană și cor mixt pe versurile poeziei sale „Cântec de leagăn pentru Nicolae Bălcescu“, una dintre cele mai îndrăgite melodii de către corurile bănățene. ►

Centenar Ernest Maftei

N. 6 martie 1920, în comuna Prăjești, județul Bacău – m. 19 octombrie 2006, la București. **Actor, poet, epigramist, dramaturg.** S-a ivit pe lume în familia Elenei (n. Floareș) și a lui Gheorghe Maftei, țărani mijlocași, descendenți prin mamă din oierii veniți în sat din Țara Făgărașului. Până la 4 ani n-a scos o vorbă, întristându-și bunicul, care era cântăreț la biserică și a murit „cu știința că are un nepot muț“. Era, în fapt, un copil isteț, însă timid, ce le-a arătat apoi tuturor ce poate încă din clasa I, când în urma rezultatelor la învățătură a primit drept premiu romanul *Velerim și Veler Doamne* de Victor Ion Popa, un scriitor de care se vor lega multe dintre izbânzile sale de mai târziu. După absolvirea ciclului primar la Școala Prăjești (1927-1931), dorința sa era să se îndrepte către seminar, pentru a ajunge preot, numai că mai puternică a fost voința tatălui, care l-a înscris la Școala Normală (1931-1938, actualul Colegiu Național Pedagogic „Ștefan cel Mare“) din Bacău, unde s-a calificat ca învățător, dar fără a profesa vreodată. Aici a învățat să cânte la vioară, a descoperit poezia, scriind și publicând versuri în revista **Liliacul**, redactată împreună cu patru colegi, dar mai ales s-a îmbolnăvit de teatru, jucând încă din clasa a V-a, cu precădere în piesele lui Vasile Alecsandri. Tot ca normalist a experimentat pictura și a debutat publicistic, în 1937 ziarul **Moldova** publicându-i, la *Colțul școlarului*, tableta **O excursie în gând**. La 17 ani aderă la Frăția de Cruce, participă alături de Corneliu Zelea Codreanu și alți lideri ai Mișcării Legionare la Tabăra FDC de la Carmen Sylva (azi, Eforie Sud) și, ajuns lider zonal la 21 de ani, coordonează tinerii frăției din patru județe, antrenându-i în recrutarea de noi membri, pregătirea și educarea lor în spirit legionar, orga-

nizarea de „bătălii“ (a fierului, a hârtiei ș.a) și a marșurilor legionare, colectarea de fonduri bănești etc. Intrat în vizorul organelor de ordine și securitate, în 1938 este arestat de serviciile dictaturii carliste și încarcerat pentru 5 luni în lagărul de la Vaslui, unde avea apoi să asiste la executarea câtorva zeci de membrii ai Partidului „Totul pentru Țară“. Judecat în mai multe rânduri pentru apartenența la Mișcarea Legionară, a mai trecut, ca deținut politic, prin închisorile Galați, Jilava și Văcărești, dar a fost achitat de fiecare dată, salvarea sa fiind fie cei 136 de evrei pe care în timpul rebeliunii îi ascunsese și-i angajase la cariera de piatră a tatălui său, la Prăjești, fie priceperea apărătorilor de talia scriitorului și avocatului Ionel Teodoreanu – fratele lui Păsturel – ori a lui Radu Budișteanu, fost ministru de interne, care l-au apărât din oficiu. În atare condiții, continuarea studiilor i-a dat destule bătăi de cap, dar a izbutit totuși să urmeze Conservatorul de Muzică și Artă Dramatică din Iași (1941-1945), jucând încă din timpul studenției rolul unui bancher, în piesa **Zece milionari**, pusă în scenă la Teatrul „Muncă și lumină“, o filială a teatrului lui Victor Ion Popa, care îl scosese, în 1942, de pe front și-l incluse în trupa ce oferea spectacole militare. A continuat să joace în piesele regizate de acesta încă doi ani după absolvire, apoi la Teatrul Poporului, unde, fiind hăituit pentru orientarea sa politică, s-a ascuns sub numele de Erman Valahu. În 1948 vine la Bacău pentru a sprijini nou înființatul Teatru de Stat (în prezent, Teatrul Municipal Bacovia), dar e restructurat un an mai târziu pe motiv că „a fost mai tot timpul în anturajul elementelor dușmănoase și foste legionare“ și că, la Putna, după vizitarea Mănăstirii, a scris sub o poezie dedicată domnitorului Ștefan cel Mare că „suntem de

acord să fie alungați din țară păgânii de azi“. Ajuns prin forța împrejurărilor la Teatrul „Alexandru Davila“ din Pitești (1949-1953), a debutat pe 26 martie 1949, interpretând rolul lui Bobori Anton, din premiera cu **Fiul meu** de Șandor Gergely, în regia lui Nello Bucevschi. A dat apoi viață unor personaje diverse ca factură, așa cum au fost Chiru (**Cumpăna** de Lucia Demetrius, r. Val Mugur), Tapoi (**Medicul de plasă** de George Ulieru, r. Mugur Mardan), Păpușarul (**Mic-pitic, inimă de voinic** de Sergiu Milorlian, r. autorului), Skudra (**Argilă și porțelan** de Arkadi Grigulis, r. N. Bucevski), Matei (**Șperțarul** de Ionel Lazaroneanu, r. Victor Handoca), Costache Bălan (**Așa s-a dumirit Costache Bălan** de Gheorghe Martiniuc, r. Nicolae Kiriteșcu), Studentul (**Cine-i vinovat?** de Gheorghii Mdivani, r. M. Mardan), Zugrav (**Lupii și oile** de A. N. Ostrovski), Șura (**Cravata roșie** de Serghei Mihalkov) și Neagu S. Neagu (**Ziua cea mare** de Maria Banuș), toate în regia lui Ion Deloreanu. În 1949 debutează și în film, regizorul Paul Călinescu distribuindu-l în **Răsună valea**, distins cu Diploma de Onoare la Festivalul Internațional de la Karlovy Vary (1950), o producție Romfilm, cu care va colabora în continuare, împărțindu-și timpul între plătoul de filmare și scena Teatrului Muncitoresc CFR Giulești (actualul „Odeon“), unde a fost încadrat la începutul anului 1953. Primul personaj interpretat pe scena acestuia a fost Ion, fecior boieresc, din comedia **Chirița în provincie** de Vasile Alecsandri (17 martie 1953), regizorul Lucian Giurchescu mai distribuindu-l apoi în rolurile lui Onișar (**Onișar Gheorghe** de Lucia Demetrius), Sceledrus (**Soldatul fanfaron** de Maccius Plautus), Schulte (**Se caută urgent un**

Shakespeare de Heinar Kipphardt), Veterinarul (*Domnul Puntila și sluga sa Matti* de B. Brecht) și Anghel Cătuleanu (*Descoperirea* de Paul Everac). La rândul său, un alt mare director de scenă, Horea Popescu, i-a oferit șansa să dea viață personajelor Avram Mureșan (*Răfuiala* de Tiberiu Vornic), Cerșetorul (*Domnișoara Nastasia* de G. M. Zamfirescu), Măruntaie (*Aristocrații* de Nikolai Pogodin), Vasile Țurcanu (*Ochiul albastru* de Paul Everac) și Fisch (*Ascensiunea lui Arturo Ui poate fi oprită* de B. Brecht), în timp ce Dinu Cernescu l-a trecut pe afiș în dreptul Turcului (*Pe 40 metri lungime de undă* de Simion Macovei) și a lui Antonio (*Nunta lui Figaro* de Pierre-Augustin Caron de Beaumarchais). Colaborări fructuoase a avut și cu regizorii George Dem Loghin (Zamfir Secară, *Vara furtunoasă* de Valeriu Luca; Corcodel, *Rapsodia țiganilor* de Mircea Ștefănescu; Lăutarul, *Zile de februarie* de Liviu Bratoloveanu), Marin Iorda (Moș Spirea, *Articolul 19* de Ștefan Tita; Bosniak, *Tania* de A. N. Arbuzov; Tudor Popescu, *Plicul* de Liviu Rebreanu), Geta Vlad (Moș Matei, *Întoarcerea lui Cristofor Columb* de Ludovic Brukstein; Slujitorul 2, *Motanul încălțat* de Nina Stoiceva; Scarlat, *Băiat bun, dar... cu lipsuri* de Nicuță Tănase; Gheorghe Ciocu, *Când aud cucul cântând* de Gheorghe Vlad), Mircea Dumitru (Anisim, *Faraonii* de Alexei Kolomiet; Ghiță, *Romeo și Julieta la Mizil* de George Ranetti), Stelian Mihăilescu (Radu Bolocan, *O întâlnire neobișnuită* de Paul Everac; Traian Necșulescu *...Escu* de Tudor Mușatescu), Nicolae Alexandru Toscani (Pallada, *Sfârșitul escadrei* de Al. Korneiciuk), Moni Ghelerter (Un muncitor, *Familia Kovaes* de Ana Novac) și Mihai Dimiu (Piotr, *Putearea întunericului* de L. N. Tolstoi). Ajuns un veritabil monstru sacru, cea mai prodigioasă activitate a avut-o însă

în cinematografie, unde a interpretat peste 50 de roluri principale, dar și numeroase personaje secundare în filme precum: *Nepoții gornistului* (Studioul Cinematografic București, regia Dinu Negreanu, 1953), *Desfășurarea* (idem, r. Paul Călinescu, 1954), *Valurile Dunării* (idem, r. Liviu Ciulei, 1960), distins cu Marele premiu (ex aequo) la Festivalul internațional al filmului de la Karlovy Vary (1960), *Când primăvara e fierbinte* (idem, r. Mircea Săucan, 1960), *Omul de lângă tine* (idem, r. Horea Popescu, 1961), *Tudor* (idem, r. Lucian Bratu, 1963), *Merii sălbatici* (idem, r. Alecu Croitoru, 1964), *Răscoala* (idem, r. Mircea Mureșan, 1965), distins cu Premiul „Opera Prima” la Festivalul Internațional al Filmului de la Cannes (1966); *Neamul Șoimăreștilor* (idem, r. Mircea Drăgan, 1965), *Haiducii* (idem, r. Dinu Cocea, 1966), *Meandre* (idem, r. Mircea Săucan, 1967), *Răzburarea haiducilor* (idem, r. Dinu Cocea, 1968), *Căldura* (idem, r. Șerban Creangă, 1969), *Baltagul* (idem, r. Mircea Mureșan, 1969), *Prieteni fără grai* (idem, r. Paul Fritz Nemeth, Gheorghe Turcu, 1969), *Reconstituirea* (idem, r. Lucian Pintilie, 1970), *Prea mic pentru un război atât de mare* (idem, r. Radu Gabrea, 1970), *Așteptarea* (idem, r. Șerban Creangă, 1970), *Săptămâna nebunilor* (idem, r. Dinu Cocea, 1971), *Puterea și adevă-*

rul (idem, r. Manole Marcus, 1971), *Pădurea pierdută* (idem, r. Andrei Blaier, 1971), *Atunci i-am condamnat pe toți la moarte* (idem, r. Sergiu Nicolaescu, 1972), *Conspirația* (idem, r. Manole Marcus, 1972), *Ultimul cartuș* (idem, r. Sergiu Nicolaescu, 1973), *Vifornița* (Casa de Filme Trei, r. Mircea Moldovan, 1973), *Dincolo de nisipuri* (Casa de Filme Unu, r. Radu Gabrea, 1973), *Despre o anumită fericire* (Casa de Filme Cinci, r. Mihai Constantinescu, 1973), *Depart de Tipperary* (Casa de Filme Patru, r. Manole Marcus, 1973), *Frații Jderi* (Casa de Filme Cinci, r. Mircea Drăgan, 1974), *Duhul aurului* (Casa de Filme Unu, r. Dan Pița și Mircea Veroiu, 1974), *Mastodontul* (Casa de Filme Cinci, r. Virgil Calotescu, 1975), *Zile fierbinți* (Casa de Filme Trei, r. Sergiu Nicolaescu, 1975), *Ștefan cel Mare - Vaslui 1475* (Casa de Filme Cinci, r. Mircea Drăgan, 1975), *Princenușa imperiului* (Casa de Filme Trei, r. Andrei Blaier, 1976), *Misterul lui Herodot* (Casa de Filme Cinci, r. Geta Doina Tarnavski, 1976), *Osânda* (idem, r. Sergiu Nicolaescu, 1976), *Mere roșii* (Casa de Filme Unu, r. Alexandru Tatos, 1976), *Accident* (Casa de Filme Cinci, r. Sergiu Nicolaescu, 1977), *Fair Play* (idem, r. Alexandru Danciu Satmari, 1977), *Iarba verde de acasă* (Casa de Filme Patru, r. Stere Gulea, 1977), *Toate pânzele sus* (Televiziunea Română, serial în 12 episoade, episoadele 11-12, r. Mircea Mureșan, 1976-1978), *Drumuri în cumpănă* (Casa de Filme Patru, r. Virgil Calotescu, 1978), *Buzduganul cu trei peceți* (Casele de Filme Unu și Trei, Centrul de Producție Cinematografică București, Romania Film, r. Constantin Vaeni, 1978), *Pentru patrie* (Casa de Filme Trei, r. Sergiu Nicolaescu, 1978), *Mihail, câine de circ* (Casa de Filme 5 / Tele München, idem, 1979), *Vlad Țepeș* (Casa de

Filme Cinci, r. Doru Năstase, 1979), **Cumpăna** (Casa de Filme Trei, r. Cristiana Nicolae, 1979), **Ultima noapte de dragoste** (Casa de Filme Trei/Cine TV Film Berlin, r. Sergiu Nicolaescu, 1980), **Drumul oaselor** (Casa de Filme Cinci, r. Doru Năstase, 1980), **Dumbrava minunată** (Centrul de Producție Cinematografică București, Casa de Filme Unu, r. Gheorghe Naghi, 1980), **Burebista** (Casa de Filme Cinci, r. Gheorghe Vitanidis, 1980), **Convoiul** (Casa de Filme Unu, r. Mircea Moldovan, 1981), **Cucerirea Angliei** (France 3 - Europa Films Paris, Rex Cinematografica Roma, Forum Film Geneve, Cine TV Berlin, RTBF Bruxelles/Télévision Belge, Centrul de Producție Cinematografică București, r. Gilles Grangier și Sergiu Nicolaescu, 1982), **Sosesc păsările călătoare** (Casa de Filme Unu, r. Geo Saizescu, 1984), **Cireșarii** (idem, r. Adrian Petringeanu, 1984), **Căsătorie cu repetiție** (Casa de Filme Patru, r. Virgil Calotescu, 1985), **Căutătorii de aur/Lokruf des Goldes** (co-podruție Austria-RFG-România-Franța, r. Alecu Croitoru și Sergiu Nicolaescu, 1986), **Tusea și junghiul** (Studioul Alpha Films International, r. Mircea Daneiliuc, 1991), **Drumul câinilor** (Studioul de Creație Star Film 22, r. Laurențiu Damian, 1991), **Trahir** (r. Radu Mihăileanu, 1993), **Le retour** (r. Mircea Săucan, 1994), **Trenul vieții** (r. Radu Mihăileanu, 1998), **Triunghiul morții** (r. Sergiu Nicolaescu, 1999), **Kinai védelem/„Apărarea chineză“** (Covi Design Film, r. Gábor Tompa, 1999), **Modigliani** (r. Mick Davis, 2004), **Păcălă se întoarce** (Nerv Film, MindShare, r. Geo Saizescu, 2006). Eclipsată într-un fel de cele două ipostaze în teatru și film, activitatea sa scriitoricească e mai puțin cunoscută, deși de-a lungul timpului a dat destule semne că poate scrie cu ușurință și cu o doză de umor tipic

moldovenesc, poezie, proză, teatru, epigrame. „Visul meu a fost să scriu“, mărturisirea prin 1999, și această afirmație îi confirmă gândul cu care s-a înscris la Conservatorul ieșean („Eu când m-am dus și m-am înscris la teatru la Iași, nu m-am dus ca să mă fac actor, m-am dus să învăț cum se scrie piese de teatru“). Judecând după succesele repurtate și ca scriitor, e clar că a fost destul de silitor, prima sa piesă, **Umbre din trecut**, câștigând în 1943 concursul organizat de Teatrul Național din Iași și pusă apoi în scenă, cu Ștefan Ciubotărașu în distribuție. Premiata pe țară, de data aceasta, a fost și piesa **Răzeșii lui Bogdan**, premiata ei având loc pe 22 septembrie 1958, pe scena Teatrului Muncitoresc CFR Giulești, cu autorul în rolul lui Ion Horoi, iar în distribuție, între alții, cu Tamara Buciuceanu-Botez, Mihai Constantinescu, Constantin Gheorghiu, Ștefan Mihăilescu-Brăila, Colea Răutu, Nicolae Sireteanu. Lăudată la Radio „Europa liberă“ pentru curajul replicilor, reprezentația a fost suspendată în câteva rânduri, dar a fost bine plătită, încasând 15000 lei ca drept de autor. Pusă în scenă a fost și **Îndoiala** (1957), însă fără ecoul pe care l-ar fi meritat. Ca epigramist, în schimb, a fost inclus în **Enciclopedia epigramiștilor români** (București, 1983), semn că premiul obținut la concursul de epigrame din 1960 l-a fixat încă de pe atunci în memoria umoriștilor. Ca poet, moștenirea sa e reprezentată doar de volumul **Autografe** (București, Editura Alcris, 1995), republicat un deceniu mai târziu, într-o ediție revăzută și adăugită, sub egida Editurii Sânziana (București, 2007). Dacă nu ar fi fost în permanență urmărit și tracasat cu anchete „în stare de libertate“ pentru activitatea sa politică, poate și această arie a creației sale artistice ar fi fost mai cuprinzătoare. Hărțuirea avea, din păcate, să continue și după 1989, faptul că a participat

direct la revolta din decembrie și că a fost unul dintre animatorii protestelor din Piața Universității n-a fost iertat de minerii chemați să facă ordine, care l-au snopit în bătaie și l-au abandonat inconștient pe malul Dâmboviței. Salvat de un trecător care l-a recunoscut și l-a dus la spital, și-a revenit miraculos și a continuat să joace și să pună probleme noii securități, care n-a privit cu ochi buni înscrierea sa, în 1995, în Partidul „Pentru Patrie“, alături de camarazii împreună cu care luptase și suferise în închisorile comuniste. Întemeietor, în 1953, alături de Colea Răutu și de alți actori, al Asociației Cineaștilor (în prezent, Uniunea Cineaștilor din România), a făcut parte din conducerea acesteia și a fost răsplătit pentru prestațiile sale artistice cu Premiul UCIN, la împlinirea a 50 de ani de cinematografie, și cu Diploma de Recunoștință, pentru contribuția la dezvoltarea artei și culturii naționale, acordată de Consiliului Director al Uniunii Autorilor și Realizatorilor de Film din România. A fost, de asemenea, distins cu Meritul Cultural clasa I și cu Premiul „Cel mai bun român“ pe anul 2005, pe care însă le-a refuzat, în primul caz pentru a nu se desconfira, iar în cel de-al doilea deoarece între nominalizați se numărau personaje sumbre ale politicii ultimilor ani și pseudovedete ale unor emisiuni de televiziune de nivel submediocru. Din aceeași pricină a refuzat să joace într-o telenovelă românească, preferând să colaboreze la realizarea emisiunii „Ferma“, specializată pe teme din viața rurală și agricultură, transmisă pe canalul TVR2. Alături de cele deja amintite, moștenirea sa mai numără zeci de DVD-uri ce immortalizează filmele în care a jucat și o stradă ce-i poartă numele în comuna Samurcaș, acolo unde se retrăsese în ultimii ani, îngrijind de casa pe care și-o construise cu propriile mâini.

Remember Florin Gheuca

N. 10 martie 1925, în Ciocănești, județul Suceava – m. 17 iulie 1995, la Bacău. **Actor.** Fiul Anei Gheuca (n. Georgiu), dirigintă de poștă. Copilărește în satul natal, unde urmează cursurile Școlii primare, după care devine elev al Liceului Internat „C. Negruzzi” din Iași. La „sala de festivități” a acestuia vede câteva reprezentații cu Radu Beligan, pe atunci elev în cursul superior, dar ucenicia în teatru și-o face la Biblioteca din orașul Unirii, unde citește cu nesăț atât literatură, cât și cărți dedicate Thaliei, și, mai ales, la galeria Teatrului Național „Vasile Alecsandri”, de unde îi descoperă pe monștrii sacri ai scenei vremii: Miluță Gheorghiu, Constantin Ramadan, Gina Sandri-Bulandra, Ștefan Ciubotărașu, Anny Braeski, Aurel Munteanu ș.a. Fascinat de ceea ce văzuse în interpretarea marilor actori ieșeni (*Cucoana chiria, Punctul negru, Două orfeline, Doi sergenți* etc.) se înscrie la Conservatorul „George Enescu” din Iași, pe care îl absolvă în 1946, la clasa profesoarei Gina Sandri-Bulandra. E repartizat la Teatrul Poporului din dulcele târg, fiind distribuit îndeosebi în roluri comice, iar din 1948 e transferat la Bacău, numărându-se printre cei ce au pus piatra de temelie a Teatrului de Stat, devenit peste ani Teatrul Dramatic Bacovia și, în deceniul trecut, Teatrul Municipal Bacovia. Aici debutează pe 10 octombrie 1948, cu spectacolul pentru copii *Casa Pisicii* de B. Stepanski (regia Vasile Crețoiu), și timp de aproape o jumătate de veac a fost distribuit în peste 200 de roluri, de la Iordache din *D’ale carnavalului*, la Trahanache din *O scrisoare pierdută* (în regia lui Radu Beligan); de la Pișta din *Cetea de foc*, la Miller din *Intrigă și iubire*; de la Corocichin din *Nunta cu zestre*, la domnul Berthou din *O petrecere de pomină*; de la Bobinski din *Revizorul*, la rolul principal din *Sfântul Mitică Blașinu* și înșurirea ar putea continua, pentru că a dat viață cu aceeași plăcere și dăruire lui Brânzovenescu sau Crăcănel, lui Haplea și altor nenumărate personaje, indiferent că au fost de prim plan sau secundare. Încă de pe băncile conservatorului, când a jucat alături de

Mihai Mereuță, Ștefan Alexandrescu, Mircea Isăcescu, Valea Marinescu, Lucia Iliescu, a dovedit o apetență nemaipomenită pentru comedie și spectacolul de revistă, lucru sesizat și valorificat de majoritatea regizorilor cu care a colaborat. Și au fost destui, de la Liviu Ciulei, Nicolae Kirîțescu, Ion Iancovescu, Paul Cotescu, Val Mugur, Lucia Demetrius, Elvira Glodeanu (căreia i-a fost și partener în *O scrisoare pierdută*), Radu Beligan, Anca Ovanez și până la regizorii teatrului I.G. Russu și mai tânărul Dumitru Lazăr Fulga. I-a avut ca parteneri, de-a lungul timpului, pe Ion Niculescu-Brumă, Mișu Rozeanu, Lory Cambos, Nelu Mihăilescu, Cristofor Vitencu, Eugen Antohi, George Motoi, George Constantin, Florin Piersic, Teofil Vâlcu, Dionisie Vitcu, Radu Beligan, Stela Popescu ș.a., actori de o factură aparte, care au știut să-i aprecieze umorul și verva cu care a abordat fiecare rol în parte. Regizoarea Anca Ovanez a reușit să-l deturneze spre dramă, punându-l să joace în rolul tătăului din *Intrigă și iubire* de Fr. Schiller, dar performanța sa actoricească e legată de piesa *Capul de rățoi* de George Ciprian, în care a interpretat nu mai puțin de șapte roluri. Nu a refuzat, de altfel, nici o ofertă regizorală, fiind distribuit inclusiv în piesele dramaturgilor contemporani, dintre care *Dubla dispariție a Marthei N* de Ștefan Oprea a trecut bariera celor 100 de reprezentații, ca și *Stress* de Mircea Radu Iacoban sau *La margine de paradisi* de Ovidiu Genaru. Memorabile au rămas, de asemenea, rolurile din *O zi de odihnă* de Valentin Kataev, *Fiul meu* de Gergely Sandor, *Cumpăna* de Lucia Demetrius, *Momente și schițe* de I. L. Caragiale, *Hagi Tudose* de B. Șt. Delavrancea, *Căsuța de la marginea orașului* de Al. Arbuzov, *Napoli, orașul milionarilor* de Eduardo de Filippo, *Musafiri nepoftiți* de Miroslav Stehlik, *Moartea unui comis voiajor* de Arthur Miller, *...Escu* de Tudor Mușatescu, *Umbra unui francțior* de Sean O’Casey, *Conacul singuratic* de Agatha Christie, *Travesti* de Aurel Baranga, *Nunta lui Krecinski* de A.V. Suhovo, *Pădurea împietrită* de Ro-

bert E. Sherwood ș.a. Cu piesa lui Sherwood a participat la primul turneu întreprins de Teatrul Bacovia în Iugoslavia, pe care Radio Sarajevo îl considera ca fiind „la cota cea mai ridicată a manifestărilor teatrale străine din ultimul an, în Bosnia și Herțegovina” (1973). Sute de reprezentații au avut și toate cele 13 spectacole de revistă și estradă, scrise de el, împreună cu Mircea Rătescu, și jucate cu săli arhipline nu doar la Bacău, ci și la teatrele din Iași, Cluj-Napoca, Piatra Neamț, Galați, Caransebeș, Arad, Pitești etc., care le-au montat. La Bacău a debutat în acest gen atractiv cu *Să râdă lumea* (în stagiunea 1954-1955), a continuat cu *Spectacol muzical-satiric* (lui M. Rătescu i s-au adăugat Ion Ghelu și Al. Lăpușneanu) și *Cu cântec și veselie* (ambele, în stagiunea 1957-1958), cu o revistă cu același titlu, dar valorificând piesa lui Ion Ghelu, *Fata tatii cea frumoasă* (stagiunea 1958-1959), și a încheiat cu *Revista tot revistă* (stagiunea 1961-1962), reprezentații ce, alături de revistele *Cartierul fericirii*, *Să cânte chitarele*, *Orașul meu drag* și, de fapt, toate celelalte, au atins culmi de nebănuț, umplând seară de seară sălile în care au fost programate. Pasiunea sa pentru scris datează încă din vremea liceului, prin 1941 debutând cu epigrame în revistele *Torpila* și *Rățoiul*, iar apoi primind rubrici permanente la ziarele *Opinia* („Un catren pe zi”) și *Steagul roșu* („Tableta zilei”). A publicat de atunci mii de versuri și catrene, sute de epigrame, parodii, articole, traduceri atât în paginile celor două publicații, cât și în revistele *Ateneu*, *Cronica*, *Tribuna*, *Orizont*, *Săptămâna*, *Caietele Teatrului*, *Varietăți*, *Rebus* ș.a., din păcate neadunate încă într-o carte. Ar fi putut publica, după cum a mărturisit într-un interviu, o istorie a Teatrului Bacovia în epigrame, pentru că nu a „iertat” nici o premieră a instituției băcăuane, dar și acest vis, ca atâtea altele, a rămas doar în faza de proiect. A lăsat, totuși, teatrului ctitorit în urmă cu decenii și de care și-a legat prestigioasa-i carieră mai multe piese traduse, dintre cele montate *O petrecere de*

pomină de Pierre Chesnot, *Secretismo* și *Nebuniile din pat* bucurându-se de un succes imens la public. Deși rafinamentul interpretărilor, umorul său debordant, abilitatea de a se plia pe firea personajelor au fost remarcate de critici prestigioși în frunte cu Valentin Silvestru, Natalia Stancu, Ileana Berlogea, George Genoiu, Ștefan Oprea, regizorii de film nu s-au învrednicit să-l distribuie decât rareori, dar și atunci în roluri secundare. A debutat în *Reportaj televizat*, un film muzical cu frații Grigoriu și a mai jucat în *Ciulinii Bărăganului*, în regia lui Louis Daquin, iar cu roluri mai mici în *Serbările galante* (unde a avut plăcerea să lucreze alături de René Clair) și *Dragoste lungă de-o seară* (între alții, cu Octavian Cotescu). Dezlegător înrăit de rebus, colecționar de timbre și reviste de umor, a fost poate singurul actor băcăuan care au citit mii de volume, fiind la curent cu toate aparițiile editoriale, procurate cu dificultate în acei ani, și cu noutățile franceze, primite pe căi numai de el știute. Devotor al literaturii de aventuri, citită mai ales în obositoare turnee, a propus cititorilor numeroase fragmente, ce ar trebui, de asemenea, restituite într-o carte, dar și jocuri interactive de inteligență. Observator abil al realităților vremii, a părăsit lumea cu durerea îndepărtării sale premature din teatrul pe care l-a slujit o viață și pe scena căruia ar fi vrut să fie sărbătorit când acesta ar fi împlinit 50 de ani. Dar, vorba lui, actorii nu mor niciodată, numai că singurii care s-au încumetat să-i cinstească memoria au fost consătenii din Ciocănești, cei care au amenajat un punct muzeal și i-au dat numele său Bibliotecii Comunale și Casei de Cultură. Cu excepția scriitorului Marin Cosmescu Delasabar, care i-a consacrat un concis profil în volumul *Și-au găsit Bacăul...* și s-a referit în câteva rânduri la creația sa epigramatică, a Editurii Egal, cea care în 2007 a publicat volumul *Cu gluma nu-i de glumit...*, ce reunește o mică parte din creația cuplului Florin Gheuca - Radu Mircea Rătescu, și a noastră, care i-am conturat profilul în dicționarul *Personalități băcăuane*, concitadinii săi nu s-au grăbit să-l includă între personalitățile locului.

In memoriam Leonid Iacob

N. 1 octombrie 1945, în satul Iazu, comuna Strugari, județul Bacău - m. 23 martie 2020, la Comănești. **Poet, critic literar, dramaturg, prozator, publicist, editor, profesor.** Este fiul Elenei (n. Melinte), casnică, și al învățătorului Gheorghe M. Iacob. Copilărește în satul natal, începându-și studiile cu tatăl său, la Școala Primară din Iazu (1951-1955). Prima clasă a ciclului gimnazial o urmează în satul vecin, la Școala Pietricica (1955-1956), avându-l ca profesor de limba română pe Eduard Ștraub, publicistul și scriitorul de azi, iar următoarele două la Spitalul de Copii din Agigea, județul Constanța (1956-1958), unde a fost internat în urma unor complicate probleme de sănătate. Este admis apoi la Școala Medie Mixtă din Comănești (1958-1962, actualul Colegiu Tehnic „Dimitrie Ghika”), studiind, între alții, cu profesorii Aurel Jâmneală, publicistul și autorul de carte didactică de mai târziu, Corneliu Nechita și, în ultimii doi ani, cu Gheorghe Movilă, prozatorul. Având preocupări literare încă din clasele primare, s-a impus rapid printre membrii Cenaclului literar „Chemări primăvăratece”, care funcționa în cadrul liceului, conducându-l, în calitate de președinte, între anii 1959 și 1962, când a și debutat, ca poet, în paginile revistei școlare omonime (1958). După absolvirea cursurilor liceale a fost, rând pe rând, pedagog la Liceul Nr. 1 din Moinești (1962-1963), învățător la Școala Răchitiș, comuna Ghineș (1963-1965), profesor de limba română la școlile generale din Ardeoani (1965-1966) și Palanca (1966-1979), iar din 1979, la Clubul Copiilor din Comănești, unde, în 1981, a înființat Cenaclul Literar „Mugurii”, pe care l-a condus, neîntrerupt, de mai bine de trei decenii. În acest interval și-a definitivat studiile, urmând cursurile fără frecvență ale Facultății de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași, secția Limba și literatura română (1964-1970), și-a susținut examenul de licență, cu lucrarea *Toponimia bazinului superior al Văii Trotușului* (1972), și, succesiv, toate examenele de grad, încheiate cu lucrarea *Cenaclurile literare ale copiilor* (1987). La Școala Răchitiș a fost, concomitent, și director al instituției, iar la Palanca, director al Căminului Cultural, secretar cu probleme de propagandă și cultură și vicepreședinte al Consiliului Popular (1968-1977). Și-a început, de asemenea, colaborarea la ziarele **Flacăra Moineștiului** și **Steagul roșu**, publicând apoi creații literare, articole de specialitate și publicistice în **Ateneu**, **Confluente lirice**, **Confluente românești**, **Cronica**, **Deșteptarea** (correspondent în perioada 1991-1994), **Impact cultural**, **Junimea digitală**, **Limba română**, **Plaiuri trotușene**, **Plumb**, **Rețeaua literară**, **Speranța TV**, **Strop**

de viață, **Suplimentul literar**, **„Tineretul liber”** ș.a. Animator al vieții culturale comăneștene, a frecventat Cenaclul literar-artistic „Lumină și culoare” de la fostul Club „1 Mai”, manifestându-se atât ca poet, cât și ca artist fotograf, pictor, eseist și dramaturg. Trei dintre scenariile sale literare destinate spectacolelor pentru copii au fost incluse în volumul *Educația prin muncă și pentru muncă* (1985), cu poezie și lucrări dramatice fiind prezent și în antologiile *Sus cortina, copii!* (2005), *Clopotul, limbaj universal* (2008), *Arta de a fi* (2009), *Vis și pasiune*, *Antologia Esențelor* (2011) și *Călătorie în regatul cuvintelor* (2014). La rândul său a prefațat și îngrijit antologiile *Vis și pasiune* (2011), *Lumea cuvintelor* (2012), *Anotimpuri prin ochi de copil*, vol. I-II (2014), precum și volumele de debut și cele ulterioare ale unor membri ai Cenaclului „Mugurii”, o veritabilă pepinieră de talente. Astfel, după ce mai întâi și-a promovat ucenicii în propriile publicații (**Planeta Viselor** și **Muguri de vers**) ori în paginile unor reviste de cultură și ziare locale și centrale, a sprijinit debutul editorial a nu mai puțin de 20 dintre aceștia, recomandându-i călduros cititorilor. Contribuția sa la depistarea tinerelor talente a fost unanim recunoscută, diriguitorii forurilor de resort desemnându-l coordonator al Taberei Subredacțiilor „Cutezătorii” (Năvodari, 1984), Taberei de Creație Literară Homorod (1985), Taberei Județene de Creație (Geamăna, 1987), Taberei Naționale de Creație (Dărmănești - Bacău, 1987 și 1988) și Taberei Naționale de Creație Literară „Tineri condeie” (Agafton - Botoșani, 1993; Buciumeni - Galați, 1996; Buzău - 2002 și 2003). Robit, practic, de această nobilă activitate, a lăsat la urmă propria creație, debutând editorial abia în 2009, după ieșirea la pensie, când Editura Corgal Press i-a publicat volumul de poeme *Bântuit de furtuni*, urmat peste un an, la aceeași casă editorială, de o carte de poeme de dragoste, *Țărături paralele*, scrisă în tandem cu poeta Atena Mariana Zară, și de volumele *Imagina-rele iubiri* (2014), *Lâng-o margine de lume* (2014), *Strajă cuvintelor* (2015), *Povestiri de pe Trotuș* (2016), *Din străbuni*, *De la Trăistean citire* (2017), *Doar poeme* și *Bătrân pian* (2018). În manuscris își așteaptă rândul, volumele *Popasuri în vers*, *Marea cu ochii trști* și *De la Trotuș la Tazlău*. Distins cu Medalia „A 25-a aniversare a Republicii” (1972), Diploma de Onoare a Consiliului Național al Organizației Pionierilor (1984, 1985, 1986, 1987, 1988) și Diploma de Excelență a Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului (2002), omul de cultură va rămâne veșnic în inimile noastre.

Pagini de Cornel GALBEN

Valetul

*Da, te aștept la drum de seară,
La măsuța pictată
Din fața paravanului japonez,
Să bem împreună ceai de iasomie
Și vin roșu, demidulce,
Demidulce ca tine,
Sau poate ca mine.
Să mă-ntrebi ce mai fac,
Dacă sunt bine
Sau dacă mi-am refăcut viața.
De mult nu ți-am mai simțit
Ochii stăruind asupra mea
Doar în cărțile babei mi-a ieșit
Valet de inimă, la drum de seară.*

Invocare

*Îngere blond,
Răspunde chemării mele
Și vino-n viața mea puțin întârziată
Să-mi împlinesc rostul.

Simt lipsa buzelor pe sâni,
A brațelor firave în jurul gâtului meu,
Locul tău este în noua mea casă,

În noua mea viață,
Și eu mamă să-ți fiu.*

Mihaela BĂBUȘANU

Manuscris

O să-i las pe stânci un vers

*Văduvind cărări, de frunze,
Prin păduri și munți și șes,
Căutam în al meu mers,
Atingerea lui pe buze.*

*Urmăream aripi de gâze,
Mă pierdeam prin univers,
Văduvind cărări de frunze,
Prin păduri și munți și șes.*

*Licheni înveliți în pânze
Urmele de pași i-au șters,
O să-i las pe stânci un vers,
Scris de mâna unei muze,*

Văduvind cărări, de frunze!

Poetul

*Rămas în colțul gri al suferinței,
Poetul suflă să-și usuce foaia,
Udată e de lacrimi și de ploaia
Căzută des din ochii neputinței,*

*Iubirea-i cauza nesăbuiinței,
Din buzunaru-i spart, pierdu lețcaia,
Rămas în colțul gri al suferinței
Poetul suflă să-și usuce foaia.*

*Poate-și plătișe-amorul din odaia
Cu lumânări și taine-ale credinței,
Înmugurind iarăși lăstari seminței
Din sufletu-i credul, privind văpaia*

Rămas în colțul gri al suferinței.

Ionica BANDRABUR

Urcuș

*În geam, bat fulgii iernii, grei,
Sub pleoape râuri de maci curg
Pun praguri negre nori-n noi:
Tot mai străin de mine urc.*

*Și nu știu ce m-ar îmbia
Din tinerețea mea naivă,
Ce slavă mondenă aș vrea
Când de trufie e pândită.*

*Mi-e crucea un spin înflorit
Cu lepădări de porunci grele,
Mi-e viața un crâng adumbrat,
Cu smochini, gata de tăiere.*

*Nimic din urmă nu mă-mbie,
Iar dealu-i 'nalt și iarna, rece.
Hurducă-mi greul, Doamne sfinte,
În ăst popas de la răscruce!*

*Deschide-mi calea, Maică Sfântă!
Îngere bun, hai, nu mai plânge!
Dă-mi mie lacrimile tale,
Cu dor să ridic a mea cruce!*

*În geam bat primii fulgi de iarnă.
Sub pleoape, toți mi se depun...
Tu m-ai chemat, Sfânta mea Doamnă,
Venit-am. Ție mă supun!*

N-ai teamă!

*Ne plânge vremea vânt și jale
În sufletul gol și lutos,
Căci greu îi este pe-a sa cale
Liber, dar fără de Hristos.*

*Adoarme seva în somn lănced,
Trupul visează mărășii,
Dar sufletul în taină plânge
După Hristos, în veșnicii.*

*Deschide-i, inimă, să vină,
Cer din pământul tău să faci!
Chiar toți de L-or huli, n-ai teamă,
Cămașa jertfei să îmbraci!*

Manuscris

Dintr-o blândă mănăstire

*Iute-și varsă cerul jalea
peste mănăstiri bătrâne,
Dar drumeții își țin calea
către sfinți, virtuți s-adune.*

*Plânge muntele și râde
fără voie toată firea.
De dor nenumit se frânge
inima-mi, că-i grea rodirea...*

*Rar și-adânc oftează sinea
celor neștiuți din lume;
Zboară-nalt din colivia
trupului, har să adune.*

*Apa eului, adâncă,
și-a neamului bună rodire
Izvorăsc și cresc în suflet
dintr-o blândă mănăstire.*

Mă iartă, Doamne!

*Îmi iartă, Doamne, neputința
De-a nu avea rod bun în fapte
Și de-a căta, orbită parcă,
Sens vieții, în tranșee moarte...!*

*Știu, fără Tine, totu-i fals
Și alergarea, nemântuitoare.
Ajunsă-n ultimul popas,
Am priceput și-mi cer iertare!*

*Și iar, Iertare Îți cer Ție,
Pentru cuvântul nesmerit,
În vers stângaci de poezie
Cu dor de Duh ademenit!*

Tatiana SCORȚANU

Gânduri...

Mi-am împrăștiat fotografiile prin toată sufrageria, cu gândul să fac ordine în ele, adică să le sortez, să le localizez în timp și spațiu, să leg de ele întâmplări, gânduri, sentimente... No, câteva zile și să mânânc am uitat... Ieri am terminat cu triajul, am pus în ordine totul și la loc în micul geamantan, cel cu care mergeam, atunci, demult, în tabere și alte drumetii (nu în excursii, acolo mergeam cu rucsacul în spate, era vremea când străbăteam cărările de munte ale patriei alături de tata, călător pasionat...)

Sâmbătă noaptea am adormit greu, m-a pălit dorul de animăluțele din Cean, rămase în grija vecinei. Și gândul că eu stau izolată la etajul trei al blocului, iar în Cean e casa goală, curtea și livada pustii și nelucrate, acuma, primăvara... Duminică m-a sunat fiu-meu: „Mergem la Cean!“ Ah, ce bucuroasă am fost... Vai, ce bine!, zic, trebuie să... „TU, NU!!!“, zice scurt băietul, grijuliu și de neîn-duplecat. Așa că am rămas acasă, la etajul trei, la aer curat „de balcon“. A dus și a adus el ce era nevoie și m-a asigurat că se ocupă vecinii de unalta... Și acolo, oamenii au luat în serios și respectă starea de izolare... Desigur, mai ușor, o curte, o grădină este totuși alt spațiu în care se mișcă. Tristețea mare este că nu se mai pot duce la biserică, dar s-au resemnat, au televizoare și no, se descurcă și ei cum pot. Înurmântări, nunți – astea sunt mai greu de gestionat. Și o nuntă o mai poți amâna, dar o înurmântare... hm!, ce trist poate fi...

N-aș putea spune că mie greu să stau în casă. Nu mă plictisesc și am de toate. Vorbesc la telefon cu prietenele și cu rudele mele, am cărți de citit, nuci de spart, curățenie de făcut. Evit știrile tv, dar ascult radio cultural și, din când în când, mai dau o raită pe fb. Îmi lipsește mișcarea, da', fac curățenie, spăl geamuri, buntuzii dulapuri, dau cu mopul, aspir, binebine, până la un moment dat, că doar nu-s menajeră la un hotel cu 'nșpe camere, nici n-am putere să le tot bibilesc și, pe deasupra, am o ușoară alergie la praf și detergenți; pe loc îmi „înfloresc“ obrăjii, da, scap de una, dau de alta, nu despre acest fel de mișcare vorbesc, ci despre mersul pe jos sau

DEBUT

lucrul în grădină... Am, totuși, un program de exerciții fizice, un fel de gimnastică, îl practic de câțiva ani, 15 minute dimineața, acuma l-am extins, adică și seara 15 minute, oricum, prea puțin, dar asta e. Desigur, astea sunt nimicuri. Eu sunt foarte conștientă de gravitatea a ceea ce se întâmplă azi în lume. Adevăratele necazuri, marile tragedii sunt în spitale, carantine, neputințe, singurătăți, lipsuri și neajunsuri reale, vai de capul nostru, oameni ai anului 2020! Eu nu cred că Dumnezeu este răzbunător sau răuvoitor, ci tocmai pentru că ne vrea binele ne mai lasă câte o „grindă“ de care să dăm cu capul, că prea ne-am avântat orbește și fără rost - spre ce? Știi, ca atunci când începi să faci ceva, simți că nu-i tocmai bine, dar te faci că nu vezi și când îți dai seama că ai greșit, îți pocnești fruntea cu palma și-ți spui, mă, ce prost am fost. No bine, acesta este un exemplu la o scară mult mai mică față de cea la care se întâmplă astăzi lucrurile, iar subiectul este mult mai vast și mai serios. Pandemia asta are un rost și vindecarea tre' să se producă nu atât în fizic, cât la alt nivel mai profund, esențial, no, cine știe... Dincolo de toate, să fim calmi și echilibrați și optimiști. Fără panică și frică - pe cât se poate, no, fiecare cum îi este felul.

Vecina de la doi are pruncii acasă. Îi aud din când în când, sunt școlari, băiat și fată de 10 și 7 ani. Se iscă în câte o zi câte un scandal, ioi-ioi, biata femeie, o compățimesc. Greu trebuie să fie, bieții copii și bieții părinți... D-apoi cei care au bătrâni, bolnavi de îngrijit acasă... Vai de sufletul lor! De când cu izolarea s-au împutinat și păsările. Era înainte un stol de porumbi care făcea roată-roată pe deasupra școlii și a blocurilor din jur - n-a

mai apărut. Iar vrăbiuțele sunt vizibil mai puține... Le pun în fiecare zi firmături de pâine, semințe și grâu pe un suport din balcon, că dacă nu mai sunt copii în curtea școlii, nici oameni în parcuri sau în magazine, cu ce să se hrănească până apar găzele?

Băieții mei cei mari sunt în Spania, Andaluzia. S-au reîntors la locurile de muncă, pe care le-au avut acolo, înainte de a se agrava starea de sănătate a mamei, iar după ce amândoi bunicii au murit, nepoții au plecat „de tot“. Mijlociul este în Marbella (acum în izolare la domiciliu, stațiunea este, bineînțeles, închisă), cel mare este în Almeria, dar el încă mai circulă, transport fructe-legume Spania-Franța – bineînțeles cu măsurile antivirus de rigoare. Vorbesc des cu ei, Dumnezeu să-i aibă în pază. Cel mic este aici, nu mai locuiește cu mine și bine face, tinerii trebuie să stea separat dacă se poate. Cum să-ți spun... sunt îngrijorată, dar mă străduiesc să nu construiesc scenarii sumbre. Mă rog la Dumnezeu să le dea minte și putere să facă față la greu, dar și la bine, că și binele te poate zăgăra de cap dacă nu-l prețuiești cum trebuie. Când se va putea, vor veni în vizită, voi merge și eu la ei... Sora mea a pregătit o scurtă vacanță la Roma, noi două, la sfârșitul lui aprilie, dar nu se mai poate. Rămâne pe vremuri mai bune. Nu mă plâng. Sunt sănătoasă, nu mai trebuie să-mi fac griji pentru bătrânii mei bolnavi, copiii mei sunt adulți de-acuma și nu mai depind de mine. Mă bucur de întâlnirile cu prietenii, sper să le mergă bine tuturor și fiecare să găsească soluții optime la problemele care se ivesc. Asta este tot ce pot să fac în singurătatea asta din care „numai gândul este liber să zboare“ (*Die Gedanken sind frei* – titlul unui film văzut acum vreo 50 ani la cinematograful), gândurile și mesajele – de astea din urmă nu sunt sigură, dar...

În rest... nu-mi fac planuri, nici vise. Nu-mi fac iluzii – ca să nu am ce pierde.

Știi că în această perioadă tu oricum te retragi în sine, de aceea nici nu-ți cer răspuns sau...

No, seară faină și numai bine!

Maria Lucia HĂRĂDEAN

Un poem aluvionar, sub semnul vieții și al morții

Cornel Paiu vine în babelica lume a poeziei românești actuale cu partea a treia a opului său *Paznicii pereților** cu precizări docte: „- *summa-harmoniae-unus - (răstimpuri de poezie)*“. Este o ediție îngrijită și prefațată de Cornel Galben și ilustrată, uneori fără o priză adecvată la textul poetic, de Cristinel-Ionel Prisacaru. Opul apare ca încheiere, din câte se poate deduce din precizările ce urmează titlului, a unui proiect mai mult decât îndrăzneț, care, chiar din start se dovedește o piatră de încercare prea complexă pentru ceea ce a arătat până acum poetul, pe de o parte, și, pe de alta, ușor în afara prezentului literar românesc atât de frământat, dar conectat la ora europeană. Asemenea încercări sunt de la început pândite de primejdia sterilizării emoției, (căci poetul este dominat de grija de a urma „planul“ inițial fără nicio abatere), de explicitarea în exces, de tonul religios-didactic care vrea să instruiască spiritual, nu să provoace încântări estetice; se adaugă și reiterările de prisos, stricătoare de echilibru, caracterul tezig și industriuos. Compararea inevitabilă cu opere ilustre care au tratat artistic impecabil aceleași teme ca ale acestui al treilea op scris de Cornel Paiu poate strivi, în absența unui talent ieșit din comun și a prezenței unei predispoziții spre suicid literar. E greu să mai convingi, azi, de reușita estetică a unor asemenea încercări, dar nu imposibil... Cornel Paiu pare să-și fi asumat riscurile unei asemenea aventuri cu final incert... de nu discutabil.

Undeva, în miezul cărții, ni se dezvăluie câteva dintre intențiile autorului. În poemul „*să faci pace cu Dumnezeu*“ găsim un fel de *artă de a trăi* în pace cu Dumnezeu, cu semenii, cu toate ființele dintre cer și pământ, cu noi înșine; un îndreptar de înțelepciune creștină, un vademecum al omului care năzuie spre cunoașterea fără rest a celor esențiale, o pură direcție spirituală, cum ar zice I. Barbu: „Să te fericești cu pacea semenilor/ să te numeri printre cei care înțeleg/ Porunca Iertării/ să faci pace cu propria-ți conștiință/ să-nțelegi Universul/ tot Universul (sic!)/ să te juruiești pe tine/ nume întreg/ rotund/ rostogolindu-se între cer și pământ...“ Iar în alt loc: „vom veni/ *iată porțile cerului așteaptă ofranda credinței!*”/imi spun paznicii// totul e să construiești/ după ce-ți vei deschide inima/ după

ce în iarba inimii tale va înflori lumina.../ *atunci vom veni!* nu te preocupa decât de construcția visului/ (viața nu-i decât un zid de lumină/ de fapt (sic!) două ziduri de lumină puse față-n față)...// Intențiile sunt admirabile din unghi ideatic-creștin, liric însă împlinirile sunt mai rare...

Ca și în celelalte două cărți, ai impresia că participi nu ca spectator, ci, printr-un proces subtil de implicare, la un joc inițiat, care devine din ce în ce mai grav pe măsură ce se desfășoară, un joc în care cuvinte, gesturi, imagini, obiecte sunt invocate, evocate misterios, ori investite cu alte sensuri și valori decât cele știute, sunt reasezate, amestecate în structuri noi; un joc al compunerilor și recompunerilor urmate de deconstrucția întregului edificiu. Ceva ca „zidul părăsit /și neisprăvit“ din balada Meșterului Mano-le. Se pare că *Vocea de sus/ care /aievea i-a spus/ meșterului*, în vis, care sunt secretele creației, nu se lasă prea mult așteptată în cazul lui Cornel Paiu, dar o face cu parcimonie în ceea ce privește împlinirile estetice. Reluările cu aceleași cuvinte, dar în structuri diferite a unor teme și motive pot părea că aduc prosperitate. De fapt, nu aduc decât foarte rar.

Alteori ai impresia că ai fost condus pe un traseu greșit sau doar nesigur, într-o altă lume decât aceea promisă, din care nu ai cum să mai ieși; reprezentările se amestecă, intră în coliziune fără un spor sensibil de dramatism sau de frumusețe, tulbură înțelegerea și nici nu sporesc ambiguitățile ori sugestiile poetice. Impresia de mecanism care nu mai poate fi oprit și macină în gol nu e deloc înșelătoare și pe spații mari poți somnola fără niciun chef. Cine ar avea răbdarea de a număra cuvintele/structurile, care apar obsesiv repetate în poeme fără ca prin asta să le crească puterea sugestivă, ar intra la negre bănuiele și s-ar simți înșelat. Primul care ar trebui să facă așa ceva ar fi poetul însuși. Ar fi spre binele poeziei pe care o scrie...

În mai multe rânduri, poetul afirmă metaforic, firește, că participă la o mare și necesară reconstrucție întru spirit a lumii. Răutățile fără număr, rătăcirile, durerile împinse spre insuportabil, disperarea, tristețea trădărilor, lipsa dragostei și a compasiunii, îndepărtarea de viața duhovnicească, dispariția reperelor morale,

și/sau substituirea lor cu pseudo-repere, viețuirea în minciună, adularea falșilor profeți care se pretind salvatori ai umanității, fascinația toxică a negației anarhice, lipsa smereniei, macdonalizarea credinței, proliferarea imposturii, secularizarea în exces a lumii, valul uriaș de mediocritate agresivă și fără suflet, disprețul față de valorile perene, pe care s-a edificat până acum lumea, și preferința pentru valorile discutabile ale clipei, hedonismul de joasă condiție, beția autodistrugerii, răstălmăcirea scripturilor, atentatele la buna cuviință și la dreapta credință, deraierile spirituale în numele unei libertăți de dincolo de bine și de rău îl îngrijorează pe acest preot-poet moldav. El consideră că, printr-o poezie cu virtuți înalt didactice și religioase, trebuie să se alăture altor semeni care, prin inițieri succesive, au devenit deja *proprietari ai cerului, paznici ai pereților Celestei Cetăți*. Simte chiar că e o partinică din marea construcție, o piatră-cuvânt dintr-un zid misterios cu două porți: „poarta pământului/ și poarta cerului// ele ți se deschid/ când treci// (doar necredința le clatină/ și le-nchide în sinele nopții) (*spun paznicii*)“. Mai afirmă că „pe acest perete/ aș putea să mă scriu în taină/ să mă scriu poem/ să mă scriu într-un poem/ cu sângele-mi vărsat/ prin nevăzute căi// prin fereastra peretelui/ care aș putea fi/ aș ființa ca poem/ în memoria curioasă a viitorului// acest perete aș putea fi/ le spun paznicilor/ în care sunteți și voi/ călători (*acest perete aș putea fi*)“. Insistența asupra puterii ziditoare a cuvintelor îndreptățește ideea că, de fapt, marea zidire e Cartea Cărților al cărei autor este misteriosul Unu, care ne cuprinde pe toți și lumea de la începuturi.

Acestei reconstrucții cristice a lumii i se adaugă efortul de reconstrucție a sinelui, care se suprapune concomitent pe strădania de a urca la cer, la sfințenie și de a dobândi lumina curată a îndumnezeirii. Asta ar însemna dobândirea adevăratei libertăți, cum sugerează, parcă în extaz, poetul-preot: „*iată dezrobirea: să simți presiunea cuvintelor din lacrimi// iată clipa de libertate:/ să aduci laudă și mulțumire// iată îndurarea: piatra necredincioșilor să te ocolească/ și-n piatra credinței să-nalți/ biserică de lumină// iată dezrobirea: să-ți lași sângele să cânte/ să-ți auzi sângele cântând// iată prea multa*

îndurare:/ în piatra dreptății să-ți sapi chilie/ în piatra adevărului să cânti...“/ (*iată dezrobirea*). Dar toate acestea sunt încă dorințe. Deocamdată poetul constată, cu amărăciune, că această clipă nu se dilată, goetheean, spre veșnicie. Din amărăciunea aceasta reținută, dar și din clipele rare de extaz ale eului iluminat se hrănesc cele mai bune poezii ale lui Cornel Paiu.

Cartea nu aduce noutăți nici în viziune, nici în scriitură față de primele două, ci doar în adăugarea unor tușe mai expresive pe anumite motive sau teme. Duce mai departe efortul teribil de resemantizare a unei lumi care pare să-și fi pierdut sensurile adânci și valorile, și mai ales legătura cu Dumnezeu. Deși critica la primele volume i-a semnalat atât reușitele cât și neîmplinirile, primejdiile și limitele unui astfel de demers liric, Cornel Paiu nu pare să fi ținut seama de nicio observație sau sugestie. El își urmează, credincios stelei lui lirice, fantastul proiect, răbdător, convins că, abia după ce va fi încheiat trilogia, i se vor vedea mai bine frumusețile, vor fi mai bine apreciate proporțiile, volumele, liniile, luminile și umbrele, sugestiile, rezolvările lirice. Probabil e convins că a venit vremea să exclaim: *Finis coronat opus!* Din păcate, în ceea ce ne privește suntem, din varii pricini, încă departe de a întrezări spendoarea întregului edificiu promis... Deocamdată admirăm doar fragmente și, eventual, schițele viitoarelor realizări...

De n-ar fi repetițiile împovărătoare, leștul parazit care nu adaugă nimic sugestiei sau vibrației, poeziile cu tonul lor oracular-liturgic ar căpăta mai multă profunzime. Cred că poetul este pus în umbră adesea de preotul care, din amvon, predică avântat cu preocuparea de a convinge oratoric, nu poetic, pe credincioși. Acest amestec de identități nu este totdeauna convingător nici pentru cel care caută poezia, nici pentru cel care caută, prin rugă, împăcarea, iluminarea.

Cum am mai spus, poetul devine adeseori profetic; are viziunea viitoare împărțită a poemului atocuprinzător crescând mitic într-o muzică suprafirească; are și viziuni apocaliptice, care se înscriu în același scenariu inițiat dezvoltat neobosit de-a lungul a sute de pagini inegale ca valoare. Nu se putea ca monotonia să nu pună o amprentă grea peste ele... „am văzut îngerii pustiului/ le spun proprietarilor cerului/ întâriți în post și rugăciune// am văzut îngerii dreptății/

pecetluiți cu pecețile adevărului“ (*am văzut îngerii pustiului*); sau: „se pot sfărâma și gândurile/ se pot lichefia/ se pot transforma în pulbere/ gândurile tuturor pereților...“ (*se pot sfărâma și gândurile*). Cuvintele pot construi, dar pot și distruge; marea construcție e mereu amenințată de suflul nimicitor al superbiei, al răzvrătirii, al smintelii minții. În sminteala ei, rațiunea omului nu vrea să primească lumina de sus, fiindcă e convinsă că lumina izvorăște din ea însăși. Orgolioasă, o refuză, deși, în secret, o râvnește atât de mult. Aceasta e o temă reiterată insistent de poet în contexte diverse.

În poemul „*dar focul acesta aprins în mijlocul lumii*“ dăm peste imaginea comună deja a poetului/artistului mistuit lăuntric de un foc purificator care consumă *vreascurile cunoașterii*, transfigurează *vreascurile iubirii*; e *rugul aprins* despre care atâția creatori depun mărturie... Uneori poetului-preot i se pare că, de sus, i se îngăduie să binecuvânteze, „cu aripă muiată-n untdelemn“, împreună cu „bătrânii și copiii îngenuncheați/ cu albe frunți“, prin iradiere cu duh sfânt, și să atingă, tot împreună în extazul liturgic, „ceara altei lumi/ din care se filtrează / tămâieri dulci“. Aproape de capătul inițierilor presimte „bucuria mare“ a sărbătorii în „casa luminii“ (*dacă-mi întorc fața către casa luminii*).

Din parcursul istovitor al inițierilor face parte și identificarea/ contopirea, adesea orgolioasă, nu smerită, cu Hristos, reactualizarea, prin trăire intensă, a unor momente tulburătoare din patimile cristice. Asta îi provoacă fiori metafizici, extaze, din păcate, puțin convingătoare artistic: „dar zidul pe care l-ai înălțat/.../ zidul tău înălțat în mijlocul legii/ dar zidul înălțat în mijlocul numelui tău/ în inima ascultării/ zidul tău din cărămizi de regi și nebuni/ zidul tău de rugă?.../ (aprindeți în zidul meu/ sfeșnicele și torțele altor lumi/ cu alte ziduri și ele// rugați-vă și vegheați!) // o, paznici ai zidului meu vegheați!) // (o, paznici ai numelui meu/ fiți veghetori!) // (iată-mă-s răstignit pe zidul numelui meu!) (*dar zidul pe care l-ai înălțat*)“. Sunt, în acest text, mult prea multe cuvinte și mult prea multe semne de exclamare pentru a convinge că e o trăire înaltă.

Ultimele poeme descriu căderile eului care trebuie să se autodesființeze prin contopirea cu Unu pe care îl contemplă în extaz. Înainte de marea izbândă e necesară căderea în moarte, lepădarea

dureroasă de sine și de lume, lepădarea de simulacre, de măștile amăgirilor: „toți să devenim Unu/ sublim mănunchi/ înmănușat de un singur nume// toți paznicii/ toate bocitoarele/ toți martorii/ toți paznicii cerurilor/ să devenim Unu/ o singură ființă de carne și vânt (sic!)... (prin Unu se împlinește lumină!/ prin Unu accede lumina!/ prin Unu accesul la (sic!) lumină!/ prin Unu lumina biruie!“ (*toți să devenim Unu*).

Limbajul e folosit tot timpul cu dublă accepțiune: una e pentru omul profan, neinițiat, înrobitor de frumusețile, de bucuriile și necazurile clipei lui pământeste, de valorile micii lui lumi în care, ca în *Belșugul* arghezian, „...Dumnezeu, pășind apropiat/ îi vezi lăsată umbra printre boi“; cealaltă e pentru omul care vrea să acceadă la alt nivel de existență, care dorește, supunându-se liber inițierilor dureroase să ajungă la adevărata lumină, la adevăratele bucurii. Cornel Paiu dezvoltă poetic, ca mulți alții, acest conflict generator de lirism. „*Ce voi face cu ultima privire?*“ se întreabă poetul-preot ajuns aproape de capătul călătoriei inițiatice, de unde privește înapoi, spre ceea ce a parcurs, a depășit, prin suferință, dar și înainte, spre tărâmul promis: „ce vei face cu ultima privire?/ mă întreabă paznicii// chiar și cu cea ultimă privire/ vei vrea să avertizezi înserarea/ și să mângâi blana fiarei/ căreia încă nu-i poți da nume?// vei vrea oare chiar și cu cea ultimă zvâcnire de aripă/ să mângâi vitraliul frumuseții?// vei vrea oare ca-ntr-o prăpastie de lumină/ să-ți prăbușești ființa toată/ nume și trup și suflet?// o, tu, nefericitule/ ce vei face cu ultima ta primire? (sic!)“

Cornel Paiu se apropie, destul de rar, de poezia care se scrie azi; se ferește de curentul minimalist sau de cel mizerabilist din ultimii ani, nu prizează nici postmodernismul. El cantonează cu poezia sa într-un alt secol, vorbește în numele altei lumi. Cumva poezia lui pare inactuală, dar această caracteristică nu scade, nici nu adaugă valoare demersului său. În textul „*cum să devii paznic*“, freamătul tulbure, preocupant, agitat al zilei răzbate, totuși, stingher, distonând puternic prin raportare la celelalte poeme. În astfel de texte poetul se regăsește pe sine, chiar împotriva voinței sale de a fi atemporal, „peste mode și timp“: „cum să devii paznic/ văntreb/ când universul e-n derivă/ când întregul e

uzat/ bolnav de-o boală care din când în când se repetă?/ cum să mai poți crede în piatra asta vie/ năpădită de furnici zburătoare și molii?// .../cum poți deveni paznic/ când întregul este debusolat/ și lumea întregă e îmbolnăvită/ de un virus fără leac?/ iată cum și-ascunde/ pământul rușinea:/ în spatele unei adieri de vânt!// iată cum mi-ascund/ eu însumi dezgustul:/ în spatele unei raze de soare!// numai tristețea nu poate fi ascunsă!.../” Impresia de inactualitate, benefică în cazul său, o găsim și într-un poem în care moartea e văzută mioritic-arghezian: „moartea iubirii mele este un cântec/ este cântecul luminii definitive/ esențializată de ploaie// când voi pleca/ lasă-mi moarte răgaz de rămas bun/ și de iertăciune// moartea iubirii mele/ este îmbrățișarea sublimă/ a unei iubiri totale/” (*când voi pleca*).

Când poetul părăsește șantierul său liric, căruia i-a adăugat inutil alte și alte schele/sechele, altfel spus, când dorința de a fi poet e mai mare decât înzestrarea nativă cu talent, când dorința de a construi aproape rațional edificii pentru ceea ce refuză să se lase prins, procustian, în silogisme, în dezvoltări logice indigeste, când, așadar, poetul uită/ renunță să mai fie doctoral cu emfază, abia atunci își ițesc, timid, capul adevăratele poeme... Așa se întâmplă cu poemul de la pagina 30: „vrabia s-a prăpădit/ prăbușită în amăgirea ferestrei/ le spun paznicilor/ copilul a căutat s-o descânte/ să-i miște aripile// copilul a căutat s-o descânte... (*vrabia s-a prăpădit*)”. Sau cu poemele care își trag sevele din lirismul traditionalist pe tema copilăriei, a refugiului într-un trecut idilic, într-un eden prin mijlocul căruia curge pârâiașul copilăriei: „odată voi deschide poarta grădinii.../ poarta grădinii prin mijlocul căreia curge/ pârâiașul copilăriei// plâns de copil mă va odihni/ în sălcii uitate de timp/ peste care adie umbra părinților// voi ridica o piatră/ găsită strălucind în bolta numelui/ de trup nu-mi voi aduce aminte/ și-n rotocoalele de apă/ voi întrezări snopul anilor// odată voi deschide poarta grădinii// cu siguranță/ mă vor întâmpina/ nume întregi de prieteni/ chipuri de strămoși/ luminoase/ (*odată voi deschide poarta grădinii*)”. Sau în poemul cu sugestii pillatian-blagiene: „mai cântă spre seară vrăbiile și mierlele/ chiar și-n coroanele încâlcite/ ale salcânilor doborâți la pământ// cântecul lor

se-amestecă/ cu adierea vântului/ care ridică în aer frunzele putrede/ ale altor anotimpuri// în clipa asta de liniște/ când vrăbii sar pe hălăciuga recentă/ din care se scurg seve de nădejde/ în clipa asta/ se-aud apropiindu-se pașii/ unei tristeți absolute/ (*mai cântă spre seară vrăbiile și mierlele*)”.

Dar lângă asemenea irizări de frumusețe neostentativă dăm, la pagina 52, peste un exemplu de diluție, de neglijență, de prozaizare în exces: „proprietarii cerului / sunt și proprietarii pământului// (regimul acesta dublu al proprietății/ este greu de explicat/ și imposibil de definit!// (proprietatea aceasta are ca principal principiu/ starea de veghe/ vegherea starea de priveghere/ privegherea!) (*proprietarii cerului*). Și nu sunt singurele exemple. Nu ajută cu nimic, dimpotrivă, apropierea lor le compromite și pe cele mai bine încheigate poetice.

Paiu încearcă și lirismul de idei, dar nu poate evita tonul apodictic, didactic; în destule texte nu vrea să lase loc îndoielii, sugestiei, visării și ca atare înșiră afirmații care nu admit replica: „prin creație se stămește veșnicia/ prin naștere se începe (sic!) veșnicia (...moartea nu există/ ceea ce numim moarte/ nu-i decât un alt nume dat vieții/ ca un pansament pus peste o rană deschisă) (*toată veșnicia îmi aparține*). Lângă texte lovite de narcisism sau prăvălite în paturile incomode de proces verbal, se găsesc și poeme care se comprimă, nu se știe de ce, la două versuri sau la unul – titlul însuși: „de unul singur spaimă și înger”; „de pază la cel dinăuntru/ de pază la cel dinafară”; unele dintre ele au ceva farmec...

Cartea în întregul ei tinde să fie un poem aluvionar, un fel de Amazon care-și potoloste energiile inițiale într-o deltă fascinantă, la rândul ei prizonieră a propriei neputințe de a se limpezi, de a-și aduna înțelesurile, dar și plămadă pentru noi ființări. Ca orice deltă stă sub semnul morții și al vieții; mai exact este mormântul atâtor ape învolburate, atâtor energii rebele, dar și al atâtor promisiuni de renaștere perpetuă.

Ion Tudor IOVIAN

* Cornel Paiu - *Paznicii pereților - Summa. Harmoniae. Unus*, Bacău, Editura Corgal Press, 2015

Festivalul Internațional al Aforismului

ediția a IV-a, Tecuci - România

Perioada de desfășurare: 8-9 oct. 2020

Organizatori:

- Fundația „Pelin“
- Biblioteca Municipală „Ștefan Petică“

Festivalul cuprinde două secțiuni:

I- Secțiunea **Debutanți** (autori care nu au tipărit în volum aforisme sau epigrame)

II- Secțiunea **Consacrați**.

Nu au dreptul să mai concureze laureații care au obținut trofeul în edițiile anterioare.

Concursul este deschis tuturor creatorilor de gen de pretutindeni, indiferent de vârstă, pentru ambele secțiuni, profesioniști sau începători.

Participanții vor trimite câte 30 de aforisme, inedite, nepublicate și nepremiate la alte concursuri și comentariul unui aforism, la alegere (maximum 15 rânduri). Lucrările vor fi prezentate pe pagini diferite, nesemnate. Pe altă pagină vor comunica: adresa electronică, poștală, telefon și un scurt CV (Data nașterii, studii, ocupația actuală, domiciliul, activitate ceneclieră, publicistică - maxim 50 de cuvinte)

Expedierea lucrărilor se va face pe adresele: vasghica@gmail.com, fundatiapelin@yahoo.com

Termenul limită de trimitere a lucrărilor este: 1 august a.c.

Lucrările intrate în concurs vor fi evaluate de un juriu format din personalități marcante din domeniu.

- Se vor acorda: diplome, plachete, cărți.
- Se vor acorda și alte premii speciale din partea unor publicații, edituri, sponsori.

Organizatorii asigură masa, cazarea pentru membrii juriului, premianți și invitați. Celor care vin de la o distanță mai mare de 250 de km li se vor deconta și cheltuielile de transport.

Premianții vor fi anunțați pe E-mail, sau telefonic, de organizatori, până la data de 15 septembrie a.c.

Cei care doresc să participe la Turnir, vor aduce, pe foi separate (nesemnate, având un motto) câte 10 aforisme sau 10 epigrame. Poate participa la această probă oricine, nu doar premianți.

Pagini monografice

Volumul lui Alexandru Mihăilă – *Vornicul Gheorghe Greceanu. Un poet necunoscut din MOLDOVA primei jumătăți a secolului al XIX-lea*, Editura Papyrus Media, Roman, 2019 –, alcătuit cu acribia specifică unui cărturar autentic, aduce în fața cititorului dornic de scrieri (tot mai rare) încărcate de savoare, despre oameni și fapte a căror existență este deloc ori prea puțin cunoscută (iar profesia de jurnalist de investigații a autorului își pune pechea asupra cercetărilor întreprinse), informații despre trecerea prin lume a cuiva (eroul cărții) care a fost, așa cum se precizează și se susține prin documente, punct de plecare pentru crearea unui personaj foarte cunoscut al lui Vasile Alecsandri, consortul celebrei Chirița, personajul eponim al câtorva creații de referință ale literaturii române pașoptiste. Dar dacă marile scriitor, precursor al poetului național aducea, cu peste un secol și jumătate în urmă, în fața cititorilor și a publicului spectator, prin Grigori Bârzoii, un personaj conservator, soț și tată, împins de la spate de o femeie prea ambițioasă spre viața politică, din care, ca și din noua modă a „blanmanjelelor”, a „bulionurilor” și a „garniturilor nemțești”, în loc de „borș și alivenci”, oricum nu înțelege mare lucru, eroul cărții lui Alexandru Mihăilă are aproape cu totul altă imagine.

Cu amintita acribie, scriitorul contemporan alcătuieste o lucrare în parte monografică, unde îl situează pe eroul său într-un context mai larg, subliniind „rolului politic de seamă jucat de Greceni în diverse epoci”, începând de pe la 1822 sau poate chiar de mai demult. În ceea ce-l privește pe Gheorghe Greceanu, acestuia i se schițează biografia, potrivit documentelor, reținându-se că s-ar fi născut în 1805, ca fiu de vornic și că ar fi primit o educație aleasă, în care se regăseau consistente „elemente ale culturii elene”. La aceste date, se mai adaugă încă altele, între care faptul că, pe lângă limba greacă, învățase și limba rusă, că se înșurase devreme cu Anastasia Balș (viitoarea Chirița), cu care ar fi avut vreo

opt copii, dar și o avere considerabilă, la Fălțiceni, la Valea Glodului, că ar fi citorit o biserică...

Mergând pe firul documentelor, în cartea lui Alexandru Mihăilă se mai arată că tatăl lui Eugen Lovinescu ar fi cumpărat, mai târziu, casa vornicului Greceanu, construcția întrând, în felul acesta, în memoria și în istoria altei familii importante pentru evoluția literaturii noastre.

Revenind la relația dintre eroul cărții de față și personajele lui Vasile Alecsandri, Alexandru Mihăilă menționează că aceasta ar fi fost susținută, între alții, de memorialistul Constantin Gane, care „afirmă că Anastasia Greceanu – soția vornicului – i-a inspirat lui Vasile Alecsandri personajul *Coana Chirița*, poetul răzbuându-și, astfel, umiliința de a fi fost refuzat atunci când – ajuns la conacul de la Valea Glodului – i-ar fi cerut mâna uneia dintre fiice, Calipso, se pare”. În ceea ce-l privește, Constantin Gane ar fi fost strănepot al Anastasiei Greceanu, drept care, despre aceasta nota: a fost „răsbunica mea după mamă”.

Există însă și alte mărturii despre legăturile personajelor lui Alecsandri cu membrii familiei Greceanu, pe care le aduce Alexandru Mihăilă. De pildă, îl citează pe Radu Sc. Greceanu, care, la rândul-i, afirmă, într-un document, între altele, că „Alecsandri ar fi fost descurajat într-un moment destul de brutal de către soacra în spe. Nu cunoaștem motivele refuzului (...), dar poetul s-a răzbunat prin scrierea celebrilor *Chirițe*”.

Înainte de a se referi, în continuare, la creația lirică a vornicului, Alexandru Mihăilă face o trecere în revistă a stării poezie în epocă, drept care alocă spații largi câtorva poeți, între care unii nu cu mult mai cunoscuți decât eroul cărții (Alexandru Hrisoverghi, Mihail Cuciuran...) și observă, concomitent, influențele scrisului unora dintre ei asupra scrisului acestuia. Este vorba, de pildă, despre Costache Conachi, Iancu Văcărescu sau Anton Pann. Legat de temele creațiilor lui Gheorghe Greceanu, autorul arată că acestea sunt

cele ale „cântecelor de lume”, prilej pentru a face o seamă de observații asupra statutului acestora în primele decenii ale secolului al XIX-lea.

Sunt prezentate, în continuare, în volum, versuri ale vornicului, mai ales sentimentale, unde iubirea, tristețea, jalea provocată de trădări etc. dezvăluie un suflet pasional sau care doar simulează pasiunea, în maniera epocii, cu vorbe mari, declarații, blesteme etc.: „Ceruri, dumnezei, planete, chinul meu îl ajutați / Răspândindu-i după faptă, în clipal’ o detunați / Orișiunde se va duce, umbra me(a) s-o îngrozească / Și că a greșit, tirana purure să o simțească”.

Pe de altă parte, încă o latură a poeziei lui Gheorghe Greceanu, la care se oprește Alexandru Mihăilă, urmează, de asemenea moda vremii: este vorba despre cea patriotică, reliefată prin evocarea trecutului istoric, respectiv a „ruinurilor”, mergând pe urmele lui Vasile Cârlova, și abordată meditativ. În plus, sub acest aspect, Alexandru Mihăilă îl arată pe vornic nici mai mult nici mai puțin decât ca precursor al lui Eminescu: „Lucru de mirare, înainte de Eminescu, **vornicul Gheorghe Greceanu** scrie că viața este vis”.

Elegia prilejuită de moartea prematură a fiului său, Keenofontie, crearea unei poezii consacrate unui anotimp, anticipând astfel pastelurile lui Alecsandri, sunt alte realizări ale vornicului de pe tărâmul literaturii, pe care autorul cărții le scoate la lumină.

Partea a doua a volumului cuprinde poeziile, facsimile ale acestora precum și câteva fotografii ale urmelor lăsate de trecerea prin lume a vornicului.

Este, așadar, o carte-document, o restituire a vieții unui om care, indirect, prin personajul creat pornind de la el, a dobândit o faimă diferită de cea pe care ar fi meritat-o, dar care, totuși, i-a adus, tot indirect, o notorietate pe care, altfel, poate că nu ar fi avut-o, date fiind o mulțime de circumstanțe.

Mioara BAHNA

Din zăriștea vieții, în două zile

*In memoriam C.D. Zeletin
(1935-2020)*

23 februarie 2020. Mă aflu – împreună cu aparatul administrativ al comunei Răchitoasa (primar, viceprimar, secretar, administrator, ofițerul stării civile), cu delegatul Liceului Tehnologic „C. D. Zeletin” (prof. Gheorghe Gherasim) și cu cel al sătenilor din Burdusaci (Ștefan Chiper) – în cimitirul Mănăstirii Samurcășești, din comuna Ciorogârla, județul Ilfov, la circa 20 de km de Capitală. Ar mai fi trei sferturi de ceas până la începerea procesiunii programate pentru ora 13 (înhumarea academicianului C. D. Zeletin) și încerc să mă familiarizez cu interiorul unui așezământ specific: intru în capela intimă, de câțiva metri pătrați, în care de nici 48 de ore este depus cel de la care ne vom lua foarte curând rămas-bun. În pridvorul bisericii mici (așa i se spune capelei, construită de la începuturile mănăstirii), un grup de șendreșteni (numele pe care-l deduc potrivit pentru locuitorii satului Șendrești, comuna Motoșeni, de unde provin neamurile lui C. D. Zeletin dinspre familia savantului George-Emil Palade) care mă recunosc și vin spre mine: în urmă cu mai mult de un deceniu, i-am găsit la casa din Văraric (cătun al Șendreștilor), comemorând șapte ani de la decesul stăpânului locului. Își amintesc detalii pe care nici eu nu le-am uitat: m-am așezat în patul de fier în care dormea George-Emil Palade când venea în vacanțe, la bunici. „M-a impresionat că ați fotografiat fiecare colțișor din casă și din curte care ar depune dovadă că au fost atinse de pasul Pălădeștilor”, îmi spune Maria Mihalache. (Cândva, împreună cu Constantin Donea, Ilie Boca, Octavian Voicu și alții cerusem transformarea acelei case în muzeu.) Curiozitatea e să găsec cavoul Zeletiniilor și caut un reper: trebuie să fie un loc pregătit să primească pe încă cineva trecut dincolo. Dinspre mijlocul cimitirului, apare un domn cu toate trăsăturile fizice ale lui George-Emil Palade. Asta îmi dă curaj să mă apropiu și să-l provoc la vorbă. Acceptă cu mare plăcere, dar ține să mă conducă

și spre alte persoane. În câteva minute, se adună în jurul reportofonului filozoful Alexandru Popescu-Prahovara, finul lui Dada, venit special din Anglia; prof. univ. dr. Nicolae Ceamitru (medic-scriitor, fost decan al Facultății de Medicină a Universității „Ovidius” din Constanța; aromân, bun prieten cu Dada), Cătălin-Andrei Teodoru (editor al volumului dedicat lui Victor-Ion Popa și prefătat de C. D. Zeletin) și desigur ghidul meu, prof. univ. dr. Radu-Șerban Palade, membru corespondent al Academiei de Științe Medicale din România, care locuiește în același imobil în care a stat Dada (str. Barbu Delavrancea, nr. 61), la etaj. Toți știu versuri din poeziile lui C. D. Zeletin, încât la un moment dat se rostesc în cor: „Viețile pier, viața rămâne” (refrenul din poezia „Cimitir pe zare”, cuprinsă în volumul de debut „Călătorie spre transparență” – Editura „Eminescu”, 1977). Versul îl știam și eu, așa că îl continui (țin în mână ambele cărți ale celui aflat încă la doi pași de noi, împrumutate de la Biblioteca Universității „Vasile Alecsandri” din Bacău) cu următorul: „câtă absență, câtă prezență!” Am fi continuat, dar începuse animația – sosiseră preoții și se pregătea oficierea slujbei de înmormântare.

28 martie 2020. E sâmbăta când familia avea programat parastasul de 40 de zile. • O sun pe Gabriela Dimoftache, care îmi transmite că, în condițiile în care Mănăstirea Samurcășești este închisă, a rugat-o pe maica stareță să desemneze pe cineva pentru pregătiri minime. Se va face o colivă și, împreună cu preotul, măicuța respectivă va merge la mormânt. „Să rămânem sănătoși!” îmi urează sora lui Dada. • Îl sun pe Radu-Șerban Palade, cu care discut aproape jumătate de oră: regretă, dar nu s-a putut face nimic în București (bisericele sunt închise; restaurantele, la fel) și nici nu s-a putut deplasa la Ciorogârla (până la ieșirea din Capitală sunt trei filtre: la Arcul de Triumf, la Fântâna „Miorița” și la Băneasa). Va fi reportată comemorarea pentru vremuri mai bune. • Pe internet, corespondez cu Alexandru Popescu-Prahovara, căruia îi cer o sinteză a ne-

crologului citit pe 23 februarie. Mă aleg cu ceva în plus: îmi trimite o fotografie alături de Dada, făcută pe 2 ianuarie 2020, poate ultima imagine a celui pe care cultura românească l-a așezat deja la loc de cinste. Îmi reamintește câteva secvențe din interviurile pe care mi le-a dat C. D. Zeletin pentru Revista „Ateneu” și propune să declanșăm o campanie puternică pentru salvarea până la capăt a Casei „Alecsandri”. Cu aceeași energie ne propunem să luptăm pentru ca la Burdusaci să existe, în casa natală a Zeletinilor, un muzeu dedicat lor. • Deschid a doua carte cu care m-am înfățișat la căpătâiul lui Dada, „Ideograme pe nisipul coridei” („Cartea Românească”, 1982), și citesc: „Cât de bătrân mă simt cântând primăvara!” În aprilie 2020 poetul, traducătorul, memorialistul, cu o sintagmă – medicul-scriitor C. D. Zeletin va fi împlinit 85 de ani. • Azi, în Capela „Sfinții Împărați Constantin și Elena” de la Mănăstirea Samurcășești, a fost pomenit robul lui Dumnezeu Constantin. Noi îl vom pomeni mereu.

Ioan DĂNILĂ

În imagine: C. D. Zeletin, Cornel Galben, Ionel Zorilă (primarul comunei Răchitoasa), Constantin Prangati, la inaugurarea bustului lui Ștefan Zeletin, în fața Școlii Gimnaziale Burdusaci. Opera de artă a fost realizată pe cheltuiala lui C. D. Zeletin.

Foto: Gheorghe GHERASIM

Cântec de prieten

Conurbanului meu **Ion L. Catina** - Personalitate a orașului Tg. Ocna: poet, publicist, prozator, dramaturg, călător și explorator.

„Acasă!... Acesta este sentimentul patriei, viu, înăscut și crescut odată cu ființa ta care te însuflețește, te cuprinde și te stăpânește, mai ales când ești departe, între străini, prin locuri necunoscute, neumblate de strămoșii tăi.” (Ion L. Catina - **DE PE ALT TĂRÂM**)

...Hora cea mare e-n zicerea porții
Și stinsele șoapte le-aud pân' aici.
Nu-mi spuneți ce-o fi cu aceste
iubiri fără leac,
Pe drumuri ce-albesc troițele sortii...
Pe cruce de var, la stingeri de toacă
e scrisul rotund, cu descântec de veac,
Cioplire în patima neamului care
Mai vrea, ca zălog,
un prunc să se-ntoarcă...

...!!!

Târgocnean, prin naștere – 28 ianuarie 1870 – proprietar cu acte în regulă a unei chinovii situate pe Fețele Târgului, actualmente str. Salinei, nr. 61, literatul cu pașaport pentru „peste mări și țări” este un intelectual rasat, cunoscător de limbi străine și cu orientări politice de stânga, nemulțumit, mai mereu, că la finele veacului 19, „...în patria mea nu am avut decât decepțiuni, că niciodată zâmbetul n-a fluturat pe buzele mele”... Debutează publicistic în 1887, în **Sentinelă**, re-

văstă bucureșteană condusă de băcăuanul Gr. H. Grandea. Pentru atitudinea sa față de mișcările muncitorești ale timpului, în 1889, pentru scurt timp, este arestat împreună cu Panait Mușoiu și E. Vaian, intrând, astfel, în vizorul autorităților. Chiar credeți că pe-atunci nu se găseau „specialiști” în delatțiuni și tumătorii? Colaborează cu personalități de marcă ale social-democrațiilor: I. Nădejde, C. Mille, Al. Ionescu. Se risipește, cu totală dăruire, în mai toată presa cultural-socială a timpului său. Spicuim câteva titluri din bogata paletă a spectrului tipografic în care și-a îngropat menirea destinică: **Actualitatea**, **Adevărul** - redactor, **Avantgarda**, **Calendar pentru israeliți**, **Calendarul pozitivist**, **Contemporanul**, **Ecoul săptămânii**, **Garda** - redactor, **Generația viitoare**, **Liberalul gălățean** - redactor, **Munca** - redactor, **Mircești**, **Presa liberă** - redactor, **Resboiul** - redactor, **Revista Enciclopedică Română**, **Revista poporului**, **Revista românească**, **Revolta**, **Reforma socială** - redactor, **România literară**, **România viitoare**, **Săptămâna ilustrată** - condusă de Laura Vampa și Eugen Vaian, **Școala nouă** – girată de G. Ibrăileanu, E. Vaian și Panait Mușoiu, **Țara**, unde mai semnează sub pseudonimul Muzungu, **Vestea** - redactor, **Viitorul țării** etc. Primul volum (versuri) se anunță marcat de semnul revoltelor juvenile – *Le pun la toate cruce...* Debutul consistent se va produce la Galați, în 1895, când îi apare piesa în cinci acte *Amalafrida*, poem dramatic în versuri, din care donează un număr de 150 exemplare Primăriei din Tg. Ocna, în scopul premierii elevilor merituoși de la școlile din oraș. Urmează *Gelimer*, poem dramatic, iar în 1908, la București îi va apărea volumul de proză *Doamna Mărgărita*. Urmează, cronologic, *De pe alt tărâm*, *Printre harapi*, *La miezul pământului*, proză, *În țara soarelui*, proză, *Taina faraonilor*, proză, *Stăpânirea Silistrei*, document istoric, *Flori*

de ruje, versuri lirice, *Catapultă*, versuri sociale, *Sori apuși*. *Regina Saba* 1929, ed. a III-a - *Poeme și legende*. Ordinea este aleasă de autor. În unele publicații semnează cu I. C. de Lusignan, J. de Lusignan, C. Lusignan sau, simplu, Lusignan. Lasă în manuscris un dicționar cafro-român – aproximativ 1000 de cuvinte... Traduce din franceză: Lamothe, *Cosașii morței și Povestire*. *Despre ceea ce s-a petrecut în Transilvania, despre unirea Prinților Moldovei și Ducele României cu Voevodul pentru apărarea Creștinătății contra Turcului*, București, Editor Gh. B. Niculescu, 1913, (document autentic francez, din 1595). Suntem în anul Războiului balcanic și asta spune multe cu privire la apariția acestui eveniment editorial! Autorul precizează răspicat, printre altele, în Precuvântare: „Socotind că aducem un serviciu țării noastre, am tradus și tipărit această Povestire, care... nu poate fi decât un raport al agentului sau al vreunui căpitan francez de la Curtea Domnitorului Transilvaniei. ...Acei care au trăit la 1595 arată că noi am mai luptat și am mai vărsat sânge pentru Silistra și Rusciuc, cucerindu-le... Suntem la început de secol 20, când maturul scriitor se hotărăște să plece în lume, mâhnit de tot și de toate: „Am părăsit țara prin Constanța, ducându-mă departe... Și m-am întors, după șase ani de exil voluntar, după ce am traversat Africa, în lungul ei, de la Capul Bunei Speranțe, până la Alexandria, la venire, de la Port-Said spre Cap, la ducere”... Revenit în țară, în 1906, publică peste 300 de foiletoane în ziarul **Țara** (unde este și redactor), sub titlul *Aventurile unui român în Africa. Șase ani pe continentul african*. Scriituri ce se vor topi în proiecția unui memorial, publicat în 1908 la București, la tipografia „Jubileu” a Lucrătorilor Asociați, sub titlul **DE PE ALT TĂRÂM sau 36 DE ZILE PE APĂ**, cu dedicația: „Copiilor mei, Lucia și Lilia”.

Preambulul publicat ca un fel de pre-doslovie, la pag. 5, este edificator: **De la Constanța la Mozambic - STAMBULUL - ANATOLIA - SIRIA - CANALUL SUEZULUI - ARABIA - MAREA ROȘIE - POARTA LĂCRĂMILOR - OCEANUL INDIAN - ABISINIA - GUARDAFUI - SOMALIA - MADAGASCARUL - NEAMUL NEGRILOR.** Suntem puși, pe drept cuvânt, în fața unui „memorial de călătorie”, prin Africa australă, autorul fiind primul explorator român în această parte a lumii. Impresiile sunt notate la cald, dinamic și impetuos, pe toată dimensiunea periplului, derulat cu sârguința magnetoscopului bine strunit: Constanța - Istanbul - Port Said - Canalul de Suez - Djibouti - Madagascar. Pomește „către necunoscut” „cu inima măhnită” și se întoarce, după șase ani, „cu sufletul sfâșiat”. . . Periplul răului de mare și al „exilului voluntar”, pe cele meleaguri „unde strămoșii noștri așază infernul. . . și unde nici dracii nu m-au reținut în iadul lor, nici zmeii de pe celălalt tărâm nu m-au duminat”: Sambul, San-Stefano, Smirna, Mitelene, Caramania, Rodos, Larnaca, Mersina, Alexandreta, Latakia, Tripolis, Beirut, Caifa, Haifa, Port-Said, Oboc, Aden, Bab el Mandeb, Hodeida, Gibuti, Diego Suarez de Madagascar și Transvaal, cel intrat într-o istorie

pocită de cicatricile hidoase ale Războiului Burilor.

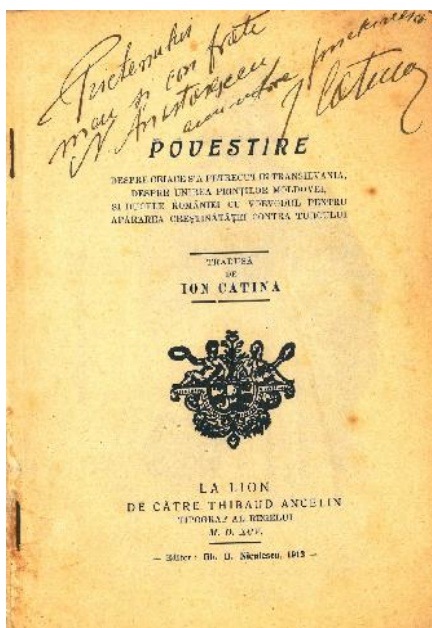
...!!!

De-ar fi trăit, ar fi fost de-o seamă cu veacul, când familia mea îi moștenea casa, pământul și acareturile de pe str. Salinei, din Tg. Ocna, aflate, până mai hăt, în proprietatea fiicei sale, Lucia, care tocmai se mutase la Domnul. Constanța - Lily Müller, sora Luciei, o doamnă distinsă și plină de farmecul Bucureștilor de altădată, trecut prin tumultul istoriilor de tot felul, îmi istorisea destinul neasemuit al familiei sale, însemnat cu parfumul timpurilor de-odinioară. Tânăr licean, secția „umană” (nici nu se putea altfel!), condeier în devenire, redactor de revistă școlară, trăiam un adevărat regal când eram invitat în „arhiva sentimentală” a familiei Catina, unde tronau amintiri fără leac: birou stil Baroc, cărți miraculoase (ziceam eu!), multe cărți, reviste, portrete, tablouri, statuete, ceasuri bătrâne care măsurau un timp de pe altă lume, aplice, sigilii personale, tocure și călimări nemaivăzute, mobilă veche, obiecte de birou nevisate vreodată, manuscrise ce-și așteptau editorul și pe care eu mă uitam cu emoția și timiditatea vârstei, obiecte de tot felul respirând atmosfera de vrajă a unei lumi apuse, ascunse nouă, muritorilor de rând. . . Atât mai rămăsese

din tibuțațiile unei personalități de excepție!... Și când te gândești că la Biblioteca Orașănească din Tg. Ocna nu se găsește o pagină din creația ilustrului fiu al orașului! Cine știe... Peste ani, i-am găsit, în podul casei, stricată, mașina de scris Continental - mai bătrână ca Războiul de Independență, am reparat-o și. . . am tâbârcit-o, periodic, mai apoi, ani buni, pe la secțiile de miliție din țară, pentru amprentare și „dezlegare” la cele de nevoie, c-așa spunea legea. . . Am umblat și eu prin lume, cu folos și cu zăbavă, mai apoi, fascinat, în secret, de personalitatea expatriatului temerar, pornit spre alte *curți ale dorului*, din motive numai de el știute: „*Îmi aduceam numaidecât aminte (spunea „făptuitorul”!) că în patria mea nu am avut decât decepțiuni, că niciodată zâmbetul n-a fluturat pe buzele mele, că neamul meu este îndărătnic, . . . și că lustrul nostru e poleiala din spatele unei oglinzi, - sgârie cu unghia și va rămâne sticlă*” . . . Nostalgia depărtărilor ascute cuțite de dor, de îngenuncheri sufletești insurmontabile pentru pribeagul posesor de consoartă „curajoasă, nobilă și mândră de voința sa”, de „revolver” . . . și de „chimir cu monede de aur”, indispensabil săriturii peste umbră: „**Acasă!** *Iată marele cuvânt ce însemnează: mijlocul oamenilor de unde ai plecat, care vorbeau aceeași limbă ca tine, care cugetau și simțeau, în general, la fel și parcă simți că la un moment dat de nevoie generală, în fiecare ins din țara ta afli un sprijin, ai un frate, după cum fiecare stradă, fiecare casă, fiecare copac, fiecare piatră pe care le-ai cunoscut ar fi un prieten. . . Omul are nevoie de oameni. . .*” . . . Subscriem!

„Prea mulți pentru-un singur cuvânt,
Îngenunchem lângă focuri, tăcuți
Cu chipul - icoană depunem un semn;
Apostoli stingheri, amorfi și desculți,
Așteptăm prea de mult la praznic
îndemn.”

Dan SANDU

Viață în zigzaguri*

Ce m-a determinat să dau unei rubrici, după ce am ajuns, în ianuarie 1990, la ziarul *Deșteptarea*, titlul de „Zigzag“, iar ulterior să-l reiau, la plural, în *Acolada* și în *volume*?¹ La început a fost ideea de dinamism, de încadrare în graficul epocii, de cuprindere a cât mai multe chestiuni diferite. Treptat, mi-am dat seama că „zigzagul“ mă definește, la fel, sau poate mai clar, decât recenzia și cronică literară. Intelectualicește, sînt un ins curios, iar ca meșteșug – un miniaturist. În anii '80, cînd am fost împiedicat să continui a scrie comentarii critice în revista *Ateneu*, ca să-mi justific totuși pîinea de redactor, m-am tras la margine, „producînd“ note. Grupate pe o coloană sau distribuite ici-colo în subsoluri de pagini, ele au constituit atelierul în care am exersat conciziunea. Am dobîndit o măsură și – dacă nu zic prea mult – un stil; unul, cred, modern, deoarece privilegiază scurtimea, „fragmentul“. Abia tîrziu începeam, reflectînd mai adînc la ce se întîmplă cu scrisul meu, am dedus că „zigzagurile“ corespund în mare măsură și cu felul de a fi trăit și de a fi muncit. Viața mi-a fost marcată de numeroase discontinuități, de abandonuri silite ori din inițiativă proprie, de încercări noi și reluări. Deși unora le-am părut omul unei singure teme, pe mine m-au preocupat o mie și una. Nu vreau să lungesc explicațiile. Concluzia e simplă: o viață în zigzag, mărunță, nu se poate exprima decât printr-un scris în zigzaguri, comprimat, cu respirație redusă, în ritm grăbit.

Care-i profilul acestora? De „glose rapide“, de „cronici mărunte“, de „semnalări“ și de „accente“. Un sedentar, n-am nici o „manie ambulatorie“. În compensație, sînt un devorator de presă. Călătoresc pe

valuri de hîrtie tipărită. Acum, mai puțin, fiind fixat la șapte-opt titluri de ziare și reviste, dar înainte și imediat după '90, „consumam“ peste două duzini, românești și străine. Am citit – îndrăznesc să afirm – ceea ce anumite persoane – pretins avizate – nici nu știau că există: nu le văzuseră, nu le ținuseră vreodată sub braț, nu le răsfoiseră. Acest fapt m-a impulsionat să redactez un fel de „varia“ („miscellanea“, „revista revistelor“), prin care să relev lucrurile percepute de mine ca frapante și semnificative, adecvate mediului meu și momentului respectiv. Nu m-am oprit însă la simpla decupare și evidențiere a subiectelor, și nu m-am limitat la racursiuri, cum se întîmplă cu cei ce fac „compilațiuni“, ci am stabilit, după caz, similitudini, consonanțe și analogii. În aproape fiecare notă și mențiune, am pus ceva propriu: observații, impresii, amintiri, atitudini, reflecții. Am adăugat, am scurtat, m-am distanțat. Cel mai adesea, chiar și în rezumate, ultima tușă îmi aparține. Cînd le-am alcătuit, am mizat pe „ineditul“ lor. Desigur, între timp, acesta s-a mai estompat, dar nu de tot. Eu însumi, recitindu-le, le parcurg cu interes, întrucît elementele care le compun evocă bazarul lumii de atunci și au o desfășurare caleidoscopică. Sper în efectul lor de surpriză și în capacitatea de a îndemna la memorări și verificări. Apar nume, situații, controverse, replici pe care, în acei ani, le-am discutat, nu o dată, cu aprindere. Nu comit o indiscreție prea mare, spunînd că mă consider afit istoric literar, cît și memorialist. Slăbiciunea mea pentru „Epoca lui Sensitif“ e egală cu cea pentru trecutul recent, un trecut bezmetic, pe care l-am trăit, ca destui alții, cu „toți nervii“. La prima publicare, cea din

ziar, ideea de „zigzag“, reieșea din varietatea tematică a „fragmentelor“ alăturate. Aci, ca să mă încadrez în figura sugerată de titlu, am renunțat la cronologie.² Astfel, lîngă o notă despre un eveniment petrecut în 1990 sau 1991 se găsește (uneori fără precizarea datei) alta despre un eveniment din 1997 ori 1998, iar după ea ceva întîmplat în 1993 și 1994. „Țîntarul“ nu l-am făcut așa, ca să deruteze, ci, pe cît posibil, să incite. În actuala lor dispunere, „zigzagurile“ formează un mozaic despre unele din frămîntările contemporane și aproximează un „climat“. Totodată, întrucît relevă la ce m-am oprit și ce anume am reținut, ele mă definesc și pe mine.

Secțiunea a doua a cărții, „Început de deceniu“, e un „experiment“, acela de a face „însemnări zilnice“ în mod sistematic. N-a fost an să nu încerc așa ceva, dar mereu am eșuat fie după cîteva săptămîni, fie după o lună, fie după două. Acomodat de treburi, mă întrerupeam o zi, zece. La reluare, determinarea și reflexele de a înregistra nu mai erau de aceeași intensitate. Aveam nevoie de noi impulsuri, mai puternice, ca să mă mobilizez. Mecanica redactării era alterată. În ciuda unor atari rateuri, am rămas în continuare (vorba lui Montaigne) „înfometat de a mă da

pe față“, adică de a mă confesa. Diaristica m-a atras (și mă atrage) ca un foc, cât de mic, pe cel înfrigorat. Dacă suflă cu putere în el, flăcările cresc, deranjând doar pe cei ce nu pot suferi lumina. Este, însă, o literatură pentru care, la noi, nu avem destui cititori comprehensivi.³ O parcurg cu aviditate (cum am avut ocazia să observ) numai pînă la punctul în care dau peste vreun motiv de contrariere (politic, social, artistic, moral), apoi se zborșesc, devin ostili. Nu mai zic de cercul apropiaților! E de ajuns să simtă vreo aluzie la persoana lor sau vreo presupusă indiscreție și-s gata să-i impute autorului (vorbesc ca unul pățit) că i-a divulgat cu rea-intenție sau – vulgar spus – că i-a „turnat“, nu unei instituții, ci „lumii“, „opinie publice“. Dacă literatura de ficțiune o înghit fără cramponări și vigilanțe (inclusiv „romanele cu cheie“), asupra diaristicii își arogă dreptul de cenzură. „Asta nu se cădea s-o scrii!“, m-a muștrat cineva, deși ceea ce consemnasem nu era de domeniul secretelor. Eliminarea detaliilor inconvenabile, epurarea incidentelor, omiterea „alunecărilor cu limba“ etc. ar lipsi paginile de culoarea lor naturală, le-ar edulcora. Mulți dintre cei pe care îi menționezi vor însă „fotografii retușate“, secvențe regizate, limbaj ales. Pentru „prestigiul“ lor, vor să suprimă firescul, să te abați de la norma sincerității și să mistifici. Diaristica – am avut ocazia de a le replica – nu-i o îndeletnicire înrudită cu *spa*-urile! Înregistrează *pro memoria*, nu transfigurează. De vreme ce mă arăt pe mine fără amabilitate căutată, cu slăbiciuni și defecte, pe care nu o dată le exagerez pentru a face mai pregnante anumite contraste, consider că așa trebuie s-o fac și cu ceilalți. Mai liberă și mai spontană decît alte specii literare, diaristica se „focusează“ pe descrierea unor „bucăți de

viață“ cotidiană, nu orchestrează ficțiuni. Cea mai nedreaptă suspiciune asupra ei e că denigrează. Autorii de jurnale – se insinuează – ar fi, majoritatea niște răutăcioși dedați viciului bîrfei. Cei ce bănuiesc asta se înșeală: autorii de jurnale sînt niște *scrutatoris*, observatori atenți, care „scanează“ și ce e dincolo de „convenții“; dacă eventual au a se răfui, încep cu ei înșiși. Nemulțumit adeseori de mine (nu „complexat“!), eu mă autodenigrez (fără ipocrizie), dar pe ceilalți – cînd îmi apar în cătare – îi descriu aidoma cum sînt, realist. Imaginea diaristului ca „suflet negru“, pînditor, veninos, duplicitar, răzbunător aparține caricaturii, e „răspunsul“ celor pe care – intenționat sau nu – i-a „atins“. În principiu, după părerea mea, dintre toate felurile de literatură, jurnalele au cele mai strînse raporturi cu adevărul. A-l înfățișa nediluat, fără reticențe, integral e, de altfel, condiția lor *sine qua non* de existență. De aci (cînd e respectată) valoarea lor documentară. Scrierea unui jurnal reprezintă, deopotrivă, un act de curaj și un act de responsabilitate. Curajul constă în faptul de a înfrunta prejudecățile relative la „rostul“ lui, iar responsabilitatea în exactitatea notațiilor. Fie că o astfel de operă e publicată antum, fie postum, autorul ei dă ori – vorba cronicarului – va „da samă“ de cele ce susține în ea. Ideea aceasta nu trebuie însă să-l intimideze. Dacă stai să te gîndești prea mult la posibilele reacții și consecințe (pierderea amicilor, dezavuări, ranchiune, șicane, afurisiri, ba și amenințări cu tribunalul din partea vanitoșilor și „ultrasensibililor“), ajungi să te inhibi și să renunți. Regula să fie: *Quod scripsi scripsi!* Diaristul care și-ar schimba judecățile din mers și și-ar modela textul pentru a fi aprobat de persoanele susceptibile, ar fi un impositor. Singurele intervenții pe care

finalmente le cred îngăduite (pe care și eu le-am operat) sînt sinonimiile, adăugarea cîte unui epitet, remanierele lexicale și sintactice, suplimentele de informații și caracterizări – toate (și numai) în scopul clarității și expresivității, al ameliorării „ținutei“. Teoretic, un jurnal e o lucrare de scriitor conștiincios și etic. Credibilitatea „însemnărilor“ depinde de corespondența dintre „discursul“ și comportamentul celui ce le face. Nu-i admisibil ca pe hîrtie autorul să se prezinte (narcisit) ca ins impecabil, bun de înfățișat la judecata de apoi, fără nici o „stricăciune“, țeapăn și rigorist, iar în viața curentă – concesiv cu sine, oportunist, fariseic. Pe mine, jurnalul (cel de față și cele fără dată, întrerupte prematur, cu diferite hiatusuri) m-a ajutat nu numai să-mi dezvolt propriile probleme și stări, ci și să mă corectez într-o multitudine de privințe, în special a consecvenței și fermității. Nu e cazul aci – căci vreau să închei –, însă aș putea vorbi de constrîngerea pe care jurnalul (și cam tot ce am scris e „jurnal“) o exercită permanent, ca formă de autocontrol, asupra mea. Am realizat că a ieși din spațiul lui și a fi altfel decît spun acolo ar echivala cu o compromitere. Subordonîndu-mă, am barem iluzia că păstrez o mică șansă de a interesa.

Bacău, 30 martie 2020

Constantin CĂLIN

* Un „Cuvînt înainte“.

1. Vezi: *Despre șapcă și alte lucruri demodate, Gustul vieții, Stăpînirea de sine, Cărțile din ziar*, vol. III.
2. Cu excepția paginilor de început și de sfîrșit, ordinea publicării în volum e aceeași cu cea din *Acolada* (martie 2013-februarie 2015).
3. Constatarea mi s-a impus îndeosebi după publicarea volumului *Provinciale* (Ed. Babel, 2012).

Ovidiu Marciuc, artist și om deplin

Se cuvine să schițez un omagiu special artistului minunat care a fost Ovidiu George Marciuc, cel ce și-a amprentat cu noblețe și veridicitate întreaga sa operă, fie că e vorba de obiecte și decorațiuni hand-made, fie că vorbim de artă autentică într-un dialog viu cu stiluri și tematici universale.

Artistul s-a născut în binecuvântata Bucovină, pe 7 aprilie 1959, la Rădăuți. Copilăria petrecută la bunici i-a oferit lecțiile perene ale comuniunii sătești nepervertite, în care relațiile umane, precum și coabitarea cu animalele de lângă casă alcătuiau un mediu legiferat de un anume bun-simț și respect. De altfel, Ovidiu a moștenit de la bunicul său o manualitate exemplară, care a sublimat mai apoi în plăcerea – nevoită – de a desena, atunci când rămânea singur acasă cu un creion și un carnet de hârtie. Plăcerea s-a transformat în pasiune și asta l-a ajutat să ardă etapele uceniciei artistice. Ajuns la Liceul de Artă din Botoșani, a avut șansa să cunoască și bucuria lecturii și a dezbaterilor de idei, iar prin strădania personală s-a și întreținut singur în toată această perioadă. Acolo a putut descoperi monumentalele volume de Antropologie și Anatomie Artistică ale eruditului doctor și plastician Gh. Ghițescu, care l-au cucerit pentru totdeauna, provocându-l să-și acumuleze maxima performanță artistică prin neobosite și repetate studii. Iarăși destinul l-a delegat să-l aibă profesor pe Traian Brădean, cel mai apropiat colaborator al dr. Ghițescu, un artist pe filonul rigorii și al construcției. Cum inspirat mărturisea: „De la el am deprins un fel de gramatică a gândului“.

Într-un substanțial dialog/interviu cu Carmen Mihalache, artistul se definește ca un: „trăitor condus mereu de curiozitate, de încercarea propriilor limite. Mereu sunt în competiție cu mine însumi. Vreau să trec dincolo de coaja lucrurilor... Eu întâi trăiesc pe o lucrare și cer totul din

puțin. Vreau să îmblânzesc clipa, să o înstăpânesc.“

Deși ar fi putut alege Bucureștiul la repartitie, Ovidiu Marciuc a preferat țărmurile Moldovei, venind ca designer la secția de creație a Fabricii de Confecții Bacău. S-a făcut remarcat imediat, atât pe plan artistic, dar și profesional, prin graficile sale atât de personale, cât și prin minuțioase obiecte: podoabe, piese mici de mobilier, rame, genți sau încălțăminte. A fost recompensat cu o importantă bursă UAP și a avut participări remarcabile la toate expozițiile de grup ale Filialei UAP Bacău.

Pe plan național a fost prezent în câteva expoziții reprezentative:

1990 - Expoziția tinerilor artiști „A 35“, galeria „3/-4“ București;
1991 - Expoziția „13 Artiști“, galeria Căminul Artei București;
1994 - Expoziția „Afișul Politic“, galeria Dalles București;
1995 - Expoziția „20 Artiști“, galeria Victoria Iași.

Și în străinătate:

1991 - Arnheim (Olanda);
1992 - Pully (Elveția);
1994 - Wiesbaden (Germania);
1998 - Tabor (Cehia);
1999 - INTERSALON (Cehia).

Chiar dacă nu a fost niciodată preocupat de onoruri, premiile nu l-au ocolit:

1984 - premiul revistei *Viața Studențească*, Premiul III pentru Afiș Politic;
1985 - Premiul pentru grafică a UAP din România;
1988 - Premiul al III-lea Ex-Libris, di-

verse premii la tradiționala manifestare „Saloanele Moldovei“.

Foarte exigent cu sine, nu a avut decât două expoziții personale, după cum mărturisește: „Nu-mi fixează jaloane în drumul meu, vreau doar ca el să curgă natural. Și mai vreau să-mi păstrez sufletul nealterat. Țin în primul rând la meșteșug, la onestitatea lucrului bine făcut. O lucrare este ca un copil pe care-l educ. Corectez mereu...“

Posesor al unui discurs ideatic, bogat, coerent și plin de luciditate, Ovidiu Marciuc a desfășurat și o remarcabilă activitate pedagogică la Liceul de Artă „G. Apostu“, câștigând dragostea și respectul elevilor pe care i-a îndrumat să-și găsească propriul drum și propria lor personalitate.

Exprimându-se cu aceeași deschidere în desen, acuarelă, guaș sau pictură de șevalet, artistul subsumează complexului meșteșug compozițional toate detaliile desenate cu mîgălă de filigran, ipostazele unor vizuni luminoase, poetice cu o melancolie aparte dedusă din bogăția și rafinamentul sufletesc. În lucrările sale pătrund lumini pasagere, care circulă pe obiecte, accentuînd, caracterizînd un interior, o natură statică, un personaj.

Există câteva domenii stilistice abordate, variante definite ale demersului artistic, pretexte ale studiului neabătut atât al anatomiei umane dar și al unor animale – dintre care cail constituie reminiscențe ale copilăriei. Desenul perfect, haloul melancolic precum și raporturile de proporționalitate măiestrite, fac din ciclul animalier dedicat celui mai nobil prieten al omului un spectacol subtil, realizat prin laviuri armonizate în tonuri rafinate de griuri.

Naturile statice laborioase în care accentele savante îmbogățesc detaliul și compoziția întreagă, florile în tușe delicate, evanescente reverberază cu ochiul și inima privitorului

sensibil. Ele sunt depășite numeric de ipostazele studiului naturii umane, nuduri pictate sau desenate brilliant chiar și în schițe sau crochiuri.

Vasile Crăiță Mândră, artist cu potențial analitic îl definește pe Ovidiu Marciuc „cuceritor în diversele fațete ce întregesc portretul său, numindu-l laconic Desenatorul. Deși poet al griului, detestă explicativul și narativul din spațiul de elaborare. Da, personajele sunt purtătoare de atitudini și acțiuni, trimiterile spre subiecte literare și posibile sensuri, sunt permise fanteziei stimulate la infinit. Astfel, imaginea globală a operei lui Ovidiu Marciuc se împlinește prin austeritate și devine elocventă prin laconism“.

Expoziția de pictură deschisă pe 14 iulie 2013, la galeriile *Frunzetti* descoperă o altă ipostază impunătoare a creației sale: dialogul vizual cu maeștrii care i-au marcat exponențial evoluția: Rembrandt, Vermeer sau Georges de la Tour. Artistul re-crează claudescurul și dedică un imn apologetic mâinilor purtătoare de sens și de mister care valorifică tradiția asimilită.

„Era o fire reflexivă, judeca mereu cu propria minte, având un sănătos simț al umorului. Era în competiție doar cu el însuși, numai în interiorul său trebuia să-și găsească motivațiile. Și pentru asta muncea enorm, fiind un mare truditor“, spunea foarte frumos Carmen Mihalache, în *Deșteptarea* din 1 februarie 2017, la despărțire.

Dacă omul și artistul s-au pierdut, opera sa trăiește într-un destin inconfundabil.

Radu CIOBANU

Antologia poezilor trotușeni

Cu performanța de a-și continua activitatea lună de lună, după ce a fost înființat în 2017, în frenezia unei frumoase zile de mai, Cenaclul literar „George Călinescu” a reușit să treacă în palmaresul său mai multe împliniri. Una dintre acestea este realizarea primului volum al *Antologiei poezilor trotușeni*, numită sugestiv „Risipele senine”. Între copertile acestui volum sunt adunate creații ale autorilor cu „rădăcini” în localități aflate de-a lungul Văii Troțușului. Astfel, în cele peste 200 de pagini ale acestei antologii întâlnim poezii semnate de cunoscuții scriitori Alexandru Dumitru, Cornel Galben, Valentin Rădulescu, Ștefan Epure, Mariana Bendou, Ion Botezatu, Sorin Arbănaș, Corneliu Cristea, dar și ale unor talentați condeieri ce bat la porțile afirmării literare: Ștefania Pușcalău, Adrian Boros, Cristina Iscru, Marius Andrișcă, Maria Ilie și alții. Antologia cuprinde și un grupaj de creații semnate de regretatul Vasile Ungurașu, poet și epigramist oneștean, fost membru al Societății literar-umoristice *Academia Liberă Păstori* din Iași.

Lansarea acestei antologii a avut loc în spațiul generos al Bibliotecii Municipale „Radu Rosetti” din Onești, unde a fost prezentat și un recital liric. „Poezia este un sentiment, o ardere, un rug pe care ard atâtea nume. Poetul adună și se risipește cu fiecare cuvânt. Ne-a fost greu să ne adunăm numele sub aceste coperti și să însemnăm sentimentele noastre în această arie de literatură a Troțușului”, a declarat, la lansare, Valentin Rădulescu, președintele Cenaclului literar-artistic „George Călinescu” din Onești. „Din prezenta antologie lipsesc poeme ale scriitorului Constantin Th. Ciobanu, ce și-a dăruit toate forțele pentru ceea ce se numește literatură. La Târgu Ocna a trăit și s-a format o poetă, Daniela Caurea, pe care vrem să o aducem în atenție în viitorul volum al antologiei.

Este soarta acestui popor să îi uităm pe cei mari... Poetul adună și se risipește cu fiecare cuvânt! Nu plângem când scriem, ne redăruim!”, a mai menționat Valentin Rădulescu. Moderatoare a lansării, prof. Adina Mitroiu a evidențiat faptul că „aparitia acestei antologii este o provocare”.

Realizând prefața volumului „Risipele senine”, prof. dr. Gabriela Gîrmacea, de la Colegiul Național „Grigore Moisil” din Onești a jubilat la faptul că *poezii trotușeni dau identitate zonei Troțușului... Am regăsit în antologie foști colegi de la Cenaclul „Zburătorul”, condus de poetul Gheorghe Izbășescu, ce s-a risipit în formarea a zeci de talente... Am văzut și nume noi, „de forță”, cu stiluri deosebite, ce compun o geografie a locului. Mă bucur că „biruit-au gândul” în realizarea acestei cărți, ce este și ea o mărturie a existenței noastre și îi felicit pentru tenacitate, pe cei care au arătat reverberația liricii trotușene.*

Momentul lansării antologiei „Risipele senine” a cuprins pe lângă un fascinant recital liric și mărturisirea mai multor lucruri de către autorii poemelor din acest volum. Medicul Adrian Boros l-a evocat, din anii săi de studenție, când era prezent la Cenaclul „Dialog”, pe profesorul ieșean Constantin Cuza (poet și jurnalist), care l-a făcut „să nu mă pot despărți de artă niciodată”. El a îndreptat mulțumiri alese și profesorului Constantin Th. Ciobanu, ce „l-a lansat” la recitalul liric „Poetul în Cetate” din cadrul Zilelor Culturii Călinesciene. „Cei care scriu poezie vibrează! E o risipire plăcută... Orice meserie cere o artă dar la nivelul poeziei este altceva! Cum spunea scriitorul Dan Sandu «să lași o dără în urmă, un semn!» Ceea ce a încheiat Valentin Rădulescu (realizatorul antologiei) este un lucru deosebit... Dar dacă spunem «poetii trotușeni», trebuie să mergem de la Ghimeș și până la Adjud, de la izvorul Troțușului la vărsarea sa în Siret”, a afirmat profesorul și poetul Ștefan Epure la acest eveniment oneștean, la frumusețea căruia și-au adus contribuția și tinere interprete de folclor din zonă.

Ion MORARU

Dizarmonia pierde România

„Țineți minte ce vă spune un călugăr bătrân și rău: dacă nu vă țineți serios de biserică și de ortodoxie, prăpadă e cu noi. Ne mănâncă vecinii și străinii și păgânii. Dacă vă țineți de Biserică, nici rușii, nici tătarii, nici nemții, nici alte țări din Răsărit sau Apus nu vor putea să ne scoată din Carpați și să ne dezlipească de Hristos”. (Arhimandrit Ioanichie Bălan)

În cartea „Puncte cardinale în aer”, marele scriitor martir Nichifor Crainic face tot ce e posibil pentru a înțelege tot românul că salvarea ca Neam constă în rezolvarea duhovnicească sau măcar spirituală a tuturor încercărilor ce ne apar în față pentru mântuirea noastră. Iar nădejdea noastră să nu fie nici spre est, nici spre vest, nici spre sud și nici spre nord, ci spre SUS.

De fapt, toți marii bărbați interbelici ai României au pledat pentru această opțiune și mă refer la Mircea Eliade, Lucian Blaga, Camil Petrescu și mulți alții, cărora doar Dumnezeu le știe numele și numărul.

„Tracii sunt poporul cel mai numeros din lume după neamul Inzilor și, dacă nu ar fi stăpâniți de dezbinare (dizarmonie) ar fi cei mai puternici de pe pământ”. Acestea sunt cuvintele celui mai mare istoric al Antichității, citate cu aproximație, din memorie: Herodot.

După două milenii și ceva, noi, care suntem descendenții getodacilor, suntem în aceeași stare de dezbinare și lipsă de unitate. Care e cauza?

În primul rând este un dezinteres generalizat, ba chiar o ignoranță față de credința strămoșească, de tradiții și de cultura autohtonă. Scurt spus, la nivel național planează o respingere și o aversiune pentru aproape tot ce e românesc.

Deci, e vorba despre o pierdere a identității și o desacralizare pricinuită de lipsa de sens, care pentru noi este Ortodoxia. Spunea părintele Stăniloae că românii nu se pot lepăda de Ortodoxie. Dacă o fac, cu siguranță că vor pierde Lumina și se vor prăbuși în istorie.

Opinii

Starea fidelă a situației în care ne aflăm o reflectă satele românești, unde se instalează neființa pustiei pe zi ce trece, de îți vine să exclami că dizarmonia ucide România!!! Înfașurarea bătrânilor ce au chipurile umbrite de tenebrele singurătății subliniază lipsa de unitate și de iubire a tinerilor față de părinți. E o insensibilitate de care și ființele necuvântătoare sunt străine. De pildă cocostârcul care a îmbătrânit, este încălzit de către puii mai tineri și această ocrotire și atenție afectivă îi prelungește viața.

Părăsirea României, a părinților și a copiilor nu rezistă în fața nici unei motivații!!!

Știm însă că este o obște smerită care slujește Mântuitorului și Ortodoxiei, care ține stâlpul de foc ridicat pentru a nu orbecăi și a se rătași iremediabil neamul românesc. Bine, mulți vor spune că e o minoritate infimă. Da, dar cei care exprimă astfel de opinii pierd din vedere că acolo e primordiala plamadă a noastră, a tuturor. Ne aducem aminte de acea pagină din istoria Țării Românești și de criza morală din timpul lui Radu cel Mare, care a condus la război civil. Ajunge pe tron însă, Trimisul Domnului, Sfântul Neagoe Basarab, un boier tânăr, dar credincios, care prin atașament total față de Ortodoxie și iubire pentru Dumnezeu reușește în șapte ani să aducă pacea,

liniștea și bogăția credinței și a bunățităților pământești pe întregul cuprins al Valahiei.

Statisticile spun și trag semnal de alarmă că unul din trei oameni de pe planetă suferă de anxietate.

Dicționarele definesc anxietatea ca o boală de nervi, o stare de neliniște provocată de lipsa sensului sau, mai grav, pierderea totală a acestuia. Și care este sensul dacă nu iubirea lucrătoare prin credință? **Persoana** umană a devenit individ prin faptul că a ieșit din comuniunea cu oamenii și cu Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

Anxietatea este foarte aproape de nebunie, în sensul că nervii nu mai sunt buni, au slăbit, s-au inflammat și au început să se strice. Marea tragedie va fi faptul că această boală este contagioasă, sau se va dori să fie molipsitoare. Și nu o spun eu. Să-l ascultăm pe Avva Antonie: „Va veni vremea ca oamenii să înnebunească, și când vor vedea pe cineva că nu înnebunește, se vor scula asupra lui zicând «că tu ești nebun», pentru că nu este asemenea lor.”

Iată urmarea dizarmoniei, a dezbinării și a lipsei de unitate. Adică depărtarea de Dumnezeu și refugiul în cotlonul internetului. Să fie ascuns Dumnezeu în această iluzie care a legat ochiul minții oamenilor, adică internetul? Eu spun că mai degrabă este potrivnicul ascuns, adică dușmanul lui Dumnezeu.

Prin urmare să ne amintim de acel „Ține mîntea în iad și nu deznădăjdui” al Sfântului Siluan Atonitul. Aceste cuvinte sunt dogma ce are ascunsă taina prin care oamenii vremurilor noastre se pot salva. Fiindcă aceste cuvinte sunt spuse Sfântului Siluan de însuși Mântuitorul.

Valeriu TĂNASĂ

Vernisată la începutul lunii martie, la Galerile de Artă „Ion Frunzetti” din Bacău, expoziția pictorului **Dumitru Macovei** și a sculptorului **Giulian Dumitriu** a avut neșansa să fie deschisă tocmai când măsurile de securitate datorate noii pandemii s-au înăspriț și circulația publicului a fost restrânsă. Prefațată de criticul de artă Carmen Mihalache, ea va rămâne totuși în memoria iubitorilor de artă ca o nouă reușită a celor doi plasticieni băcăuani, ale căror lucrări au fost etalate pentru prima oară în această formulă. (G. C. Simion)

Reviste moldovalahahe

Revista editată de Centrul Cultural Teleorman și Agenția Literară

Caligraf

ANUL XX, nr. 213 FEBRUARIE 2020

REVISTĂ DE CULTURĂ • APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA

Caligrafii pe o hârtie

Florea Burtan

Măreția singurătății

Sărbătorim un mare dăruitor, dar nu îl ținem în evidență în memoria noastră. Cu omenii și înțelegându-i înțelesurile, înțelegem că suntem o parte din ei. Și că, înțelegându-i, înțelegem și noi înșine. Poemul este un act de înțelegere. Este o punte între două lumi. Este o punte între două oameni. Este o punte între două suflete. Este o punte între două inimi. Este o punte între două suflete. Este o punte între două inimi. Este o punte între două suflete. Este o punte între două inimi.

Zaharia Stancu

Acum te-am văzut ca prin ceață

Acum te-am văzut ca prin ceață, / Mănușă de aur și ochi de stele. / Pădurea deasă și cerul albastru / Mă-nvăța că viața e o călătorie. / Mă-nvăța că viața e o călătorie, / Mă-nvăța că viața e o călătorie. / Mă-nvăța că viața e o călătorie, / Mă-nvăța că viața e o călătorie.

► **Historic literar** ► **Cronici literare** ► **Breviar** ► **Note de lectură** ► **Avanpremieră editorială** ► **Esou** ► **Restituirii** ► **Chenar liric** ► **Morometeană** ► **Cartea de critică** ► **Cartea de poezie** ► **Pagini de admirație** ► **Despre la Caligraf** ► **Consemnări** ► **Reper plastic**

<http://www.culturateleorman.ro/category/revista-caligraf/>

foaie de cenaclu

EXPRESIA IDEII

Publicație periodică de cultură și cultură. Fondator: Marian Cristian Gorun. N.1. Martie 2010.

ISSN 2668-9340 ISSN-L 2668-9340

► **Historic literar** ► **Cronici literare** ► **Breviar** ► **Note de lectură** ► **Avanpremieră editorială** ► **Esou** ► **Restituirii** ► **Chenar liric** ► **Morometeană** ► **Cartea de critică** ► **Cartea de poezie** ► **Pagini de admirație** ► **Despre la Caligraf** ► **Consemnări** ► **Reper plastic**

În editorialul celui de-al doilea număr al revistei teleomănene, Florea Burtan caligrafiază „pe o lacrimă” *„Măreția singurătății: Satul meu are nume frumos, dar nu-l ajută la nimic. Îmbărănește și se pustiește. Și-a înțors, resemnat, fața de la ziua de mâine. Cei rămași pe bățutura singurătății lor, așteaptă, triști, semn de la cei dragi, plecați pe me-leaguri străine, pentru un trai mai bun. Poșta-șii bate rar, tot mai rar, în poartă. Doar clopotul bisericii e harnic, vestind des, tot mai des, plecarea în somnul cel lin de pe Dealul Lacrimilor. (...) Pustiul se întinde ca o can-grenă. Din multele case părăsire, nu se mai ridică demult fuzioare de fum. Tristă constatare, îndulcită în celelalte pagini de poeme semnate de Florea Miu, Stejărel Ionescu, Liliana Liciu, Dumitru Băluță, Dumitru Hurubă și Valentin Nicolae, de picturile artistei Hermina Scobici, de cronicile semnate de Stan V. Cristea, Ana Dobre, Nicoleta Milea, Florentin Popescu, Comeliu Vasile, Mioara Bahna, Cornel Galben (*Când obiectele devin pline de viață*), restituirile lui Nicolae Scurtu ș.a.*

Vă semnalăm primirea spre lectură a următoarelor volume:

- Mariana Bendou - **Poetoterapie** (București, Editura Izvorul Cuvântului, 2020);
- Vasile Rușeți - **Lacrimi nerostite** (idem, 2020);
- Tatiana Scorțanu - **Lumină de noiembrie** (Bacău, Edi-

tura Studion, 2020);

- Mara Paraschiv - **Pânza de păianjen** (Bacău, Editura Corgal Press, 2020);

Semnal

- Vasile Bardan - **Preacuvintele. Poeme noi** (Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2019);

- Dimitrie N. Vernardakis - **Catehism ortodox** (București, Editura Evangelismos, 2019);
- Ioan Enache - **Scrisori pe undele râului. Cartea a doua a pocăinței** (Bacău, Editura Studion, 2020).

LECTOR

Revista editată de Centrul Cultural Teleorman și Agenția Literară

ateneu

REVISTA DE CULTURĂ Nr. 607

Revista editată de Centrul Cultural Teleorman și Agenția Literară • Anul 57 (anul nou) • martie 2020 • 4,00 lei

Carmen MIHALACHE
Dialog expozițional:
Dumitru Macovei
și Giulian Dumitriu
pagina 2

Adrian JICU
Biografii românațate:
Enescu și Caragiale
pagina 3

Marius MANEA
#MAITEC
pagina 7

Elena CIOBANU
Autoizolări
literare în vremea
molimei
pagina 9

Viorica S. CONSTANTINESCU
Cuvânt și imagine
în Scrisorile lui Pilinul cel Tânăr
Gheorghe IORGA
Celălalt Pessoa
pagina 14

12 - 13

„Omenirea este, așa cum ne-o arată istoriografia, decimată periodic de câte o boală pe cât de puternică, pe atât de misterioasă. Prin secolul al XIV-lea, ciurma a ucis aproape jumătate din populația Europei, lăsând urme greu de șters în memoria colectivă. Asemenea coronavirusului care a devenit în prezent subiect primordial de discuție și motiv suveran de decizie, pesta medievală a călătorit spre Europa dinspre Orientul îndepărtat, pe vapoare comerciale cu șobolanii purtători ai bacteriei transmise oamenilor prin intermediul puricilor. Într-o vreme când nimeni nu bănuia cât de mici pot fi viețuțiile fatale, se credea că boala se transmitea fie și numai uitându-te sau gândindu-te la cineva. Prin urmare, fiecare reacționa după cum îl ducea capul sau buzunarul: nobilii se retrăgeau la țară, în liniștea castelurilor lor înconjurate de grădini; cetățenii obișnuiți, atunci când nu se hotărâu să se bucure hedonist de ultimele plăceri ale vieții cu intensitatea conștiinței că moartea este iminentă, se retrăgeau (obligai de autorități) în propriile (adesea insalubre) locuințe, unde și mureau, înfometai și ostracizai, într-o suferință înfiorătoare. Tot izolarea este, ne spun specialiștii de azi, cea mai bună soluție împotriva molimei.”; constată eseiista Elena Ciobanu, cea care, în noul număr al revistei băcăuane, ne propune un caz de *Autoizolări literare în vremea molimei*. Una de care membrii redacției par a ține cont, oferindu-ne spre lectură texte atractive, menite să ne scoată, fie și cu imaginația, din captivitatea în propriile locuințe. Găsim astfel un interviu incitant cu artista Sofia Vicoveanca, pe care Dumnezeu a croit-o „puțin mai selectivă”, eseuri aidoma semnate de Raluca Miruna Saisun, Viorica S. Constantinescu, Gheorghe Iorga, Dan Petrușcă și Ion Fercu, cronici literare, plastice și muzicale aparținând lui Adrian Jicu, Carmen Mihalache, Marius Manta, Cornel Galben, Violeta Savu, Vasile Spiridon, Daniel-Ștefan Pocovnicu, Ionel Savitescu, poeme de Cassian Maria Spiridon, Mir Bălan, Ana-Daniela Paraschivescu, Frithjof Schuon, scrisori inedite primite și comentate de Constantin Călin, texte inedite de Yin Yuguo, note și informații diverse etc.

C. HANGANU

Luminița Ciobanu (Italia)

Născută în Bacău (4 iulie 1960), poeta și plasticiana de azi este absolventă a Liceului de Artă (actualul Colegiu „G. Apostu”) și locuiește în Bra, Provincia Cuneo (Italia). A ilustrat cărți apărute la Editura Corgal Press iar ca poetă a debutat cu volumul *Cu-lori de recunoaștere* (Editura Singur, 2016). Tradusă în italiană, e inclusă în antologia *Acorduri lirice românești*. (C. G.)

ATINGERI

Atingerea gândului tău
Cu degete subtile
Distilate de spații interzise
Congelatoare de împrumut
Pentru suflete agonizante
Îmi naște mușcata
În lumina serilor de toamnă
Nimic nu mai este
Cum a fost odată
Nașterea noastră prelungită
Spre un final, evident banal
Ne aduce gust de sare
În tangoul nostru pasional.

METAMORFOZĂ

Ancora îmi e uitată
în livada cu lămâi
tot aștept în mod absurd
mări eterne-n promenadă
albăstrite-n zugrăveală
cu distanțe-n absolut
pasul în stâng lângă catarg
ordin de chemare cheamă
dar o seară din sprânceană
toarce un vis de îndoială
poate încă mai așteaptă
dorul meu de necuprins

zvон de serenadă
în corabia cea uitată
clopot tâmp cu glasul surd
îmi măsoară ca pe stambă
timpul ce a fost trecut

licăre o stea
o magie îndepărtată
poate acesta e semnalul
de plecare din livadă
poate marea cea a lui Noe
se revarsă dintr-o carte
zidul umbrei mă desparte
de ce sunt și am fost odată
fir de iarbă răsărit în tâmplă-mi
o poveste o să știe
dar țărâna palmă
cu blândețe de-nceput
mut îl ține pe vecie.

BALANS

Cu spatele la infinit dansez
În fa diez pe sârma existențială
Un salt, un tremur, cu uimire
Mai pun de o iubire pentru o seară
Am nevoie de trăire adânc emoțională
Stele în balansoar și stări în echilibrul
Abis așteptând cuminte
sub picioare
Margarete răsând în soare
Așteptări tremurate în nopți
În care nimeni nu te știe
Existența mea un balans
pe o sârmă subțire
sub ea crocodili, cu inimi de tinichea
în așteptarea saltului final
beau limonadă dansând o sarabandă.

Cadran cultural

Periodic editat sub egida Consiliului Județean Bacău

Director: Petre Vlase

Redactor-șef: Cornel Galben

Colectivul de redacție:

Ioan Dănilă, Ion Fercu, Anișoara Macor, Dan Sandu

Redacția: Ansamblul Folcloric „Busuiocul”, 600266 Bacău, Str. Troțuș 6A

Tel./fax: 0234523357, 0740467908, 0740370665

e-mail: cadrancultural@gmail.com

ISSN 2601-5781, ISSN-L 2601-5781